

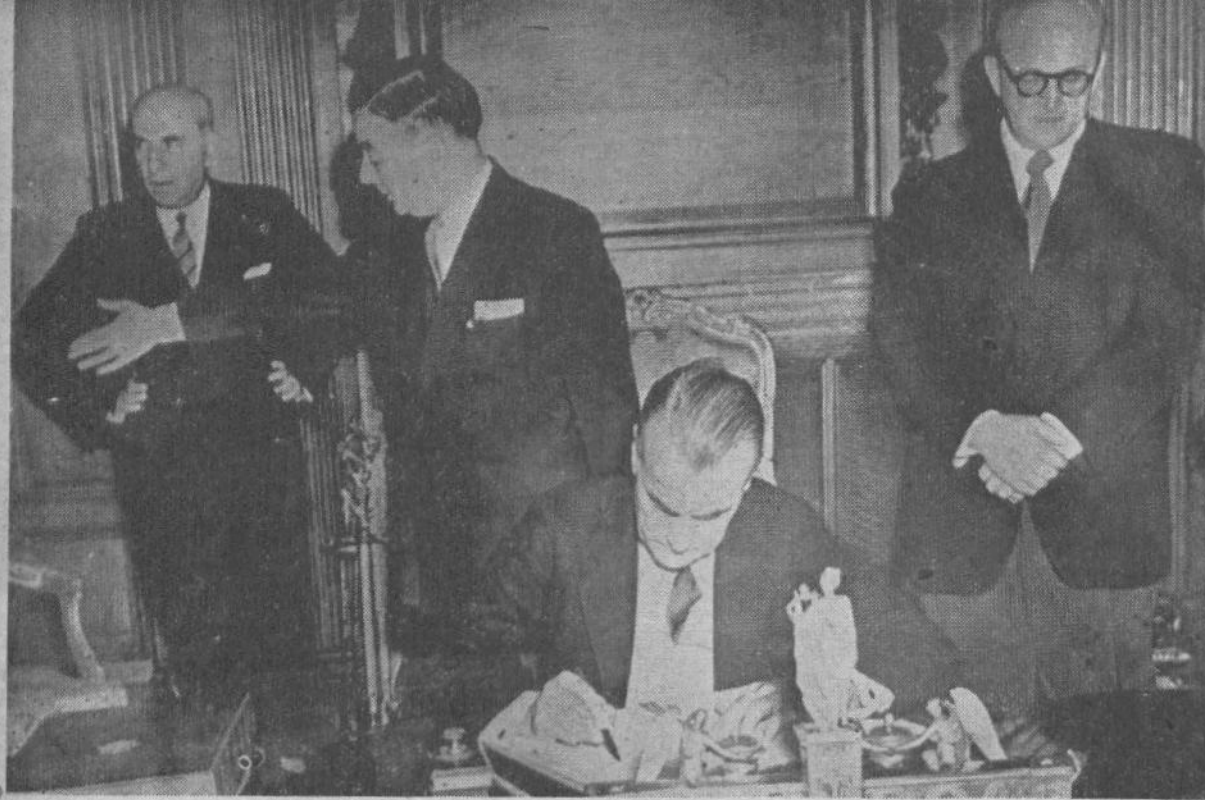
УКРАЇНСЬКЕ
А Б М
МУЖЧИН

ПУ-ТУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

ПЛЯН СТАЛІНА	Стор. 4
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ — Ф. Дрейк	4
СОВЕТИ В БОРОТЬБІ — Д і О. Олсон	4
ЧІЛІЙСЬКИЙ «ЦАР СОЛОМОН»	5
СПРОСТОВАНИЙ МІТ — В. Юнаківський	6
ЗУСТРІЧ — Л. Р.	7
РІК ПРАЦІ — П. Павлович, А. Ма- каревич-Якубовський	8
КАДРИ НАШИХ ДНІВ — Л. Лиман	11
«ПЕРЕМІЩЕНІ» НАЗВИ — Др. Я. Рудницький	12
ЮВІЛЕЙ ЕСПЕРАНТО — В. Лод	12
СПОРТ	14
БІБЛІОГРАФІЯ, РОЗВАГИ	15

На фото вгорі: Ратифікація італійської мирної угоди. Джефферсон Кеффері, американський посол у Франції, підписує документ. На задньому плані російський посол у Парижі Богомолів (ліворуч), французький міністр закордонних справ Жорж Бідо і французький президент Оріоль.

Ліворуч: В Римі відбувся конгрес католицької церкви; де Папа Пій XII говорив до 300 тис. людей, що зібралися на майдані перед собором Св. Петра. На фото: Папа розпитує членів індійської делегації про життєві умови в Індії.

Внизу ліворуч: В мечеті Джамма Масід у старому Делі поранені під час заколотів мусульмани знаходять першу допомогу та захист. Пандіт Неру, прем'єр Індії, оголосив на пресовій конференції, що в останніх заворушеннях загинуло майже 1000 людей.

Згідно з умовами італійської мирної угоди, частини югославської армії зайняли область, яка тепер відійшла до Югославії. На фото: командувач 88. американської дивізії Брайент Е. Мур (середині) і його начальник штабу (ліворуч) обговорюють з офіцером генерального штабу четвертої югославської армії, полковником Грубором, питання руху війська.

На обкладинці: Танець «Метелик» у виконанні Наталки Гришин. Дивись статтю «Рік праці» (стор. 8—9). Фото на обкладинці та всі фота на сторінках 8—9 роботи Кручевого.

«ПУ-ГУ» виходить щотижня. Ціна окремого числа 3 н. м. Передплата — 12 н. м. місячно, на 3 м-ці — 36 н. м. — Передплату приймає видавництво «ПУ-ГУ» та усі поштові уряди і всі листиноші американської та британської зон.

Видавець і головний редактор —
ВОЛ. ЧАРНЕЦЬКИЙ.

Адреса редакції та видавництва: Augsburg, Bismarckstraße 13 П. Verlag «PU-HU» Telefon 8885
Редактор приймає лише в середу і п'ятницю від 9 до 11

Authorized by HEADQUARTERS EUROPEAN
COMMAND Civil Affairs Division.
Klischee: Behnen & Co., Augsburg.
Druck: H. Mühlberger, Augsburg. — 10. 47.

Відкриття загальних зборів ООН.

Ліворуч: Заступник советського міністра зак. справ, А. Вишинський, промовляючи на загальних зборах ООН, атакує план Маршалла. Праворуч: Американський міністр закордонних справ ген. Маршалл у своїй промові вимагав від Об'єднаних Націй усунути загрозу незалежності Греції від сателітів Росії.

Плян Сталіна проти плану Маршалла

Два тижні тому заступник державного секретаря США п. Роберт Ловетт висунув настирливу вимогу допомоги Європі, не чекаючи, поки конгрес ухвалить план Маршалла. Державні діячі США давно вже враховували неврожай у західній Європі й швидко вичерпаність доярових фондів Великобританії, але несподівана примха природи змінила передбачену ситуацію.

В західній Європі цього року врожай найгірший з 1830 року; навіть у Польщі велику шкоду принесла посуха. Але в Росії зібрано в цьому році найкращий урожай від початку війни. З Москви повідомляють, що урожай в Росії і швидкість його збору в цьому році рекордні. Американські й британські експерти вважають, що росіяни не тільки зможуть скасувати раціонування хліба наступної зими, але матимуть ще 4,000,000 тонн пшениці лишку для експорту.

Спокуса хлібом

Враховуючи можливе скасування раціонування хліба в Советському Союзі в той час, коли Франція свою хлібну пайку змушена ще зменшити, американські плановики побоюються, що ССРСР використає свою зайвину пшениці, щоб підтримати свої заходи в західній Європі. Тому вони вимагають від США негайної протидії.

Конечність негайної протидії не перебільшена. На міжнародному горизонті вже появилися перші ознаки російської політичної активності на ґрунті постачання харчів голодній західній Європі. В менших західних країнах, зокрема в Швейцарії, советські дипломати та їх ідеологічні спільники виступили вже з завальованими застереженнями проти небезпеки підписання плану Маршалла в той час, коли розробляється гігантський «Плян Сталіна», що не потребує ніякого схвалення конгресом.

Експерти державного департаменту США прорікають, що російська активність, спрямована на дискредитацію американської допомоги та на користь негайної советської допомоги за «Плян Сталіна», досягне свого кульмінаційного пункту в жовтні ц. р. перед виборами органів самоврядування у Франції. Один із спостережників у Москві з певністю прорікає, що на протязі наступних кількох тижнів росіяни великодушно запропонують Франції свою пшеницю, зміцнюючи цим способом французьких комуністів і ставлячи під серйозну загрозу уряд Рамадьє, що вже тепер перебуває в скрутному становищі.

Контратака долара

Пляновики державного департаменту ніколи не забувають, що план Маршалла був задуманий як політичний засіб рятунку західної Європи від комунізму. Вони переконані, що коли США не зроблять міцного жесту допомоги раніш від переходу до акції ССРСР, план Маршалла втратить актуальність ще до затвердження його на конгресі.

Плян американського походу в боротьбі за західно Європу вже готовий. Першим ступнем буде виснага російського грому американською пропозицією використати советські лишки збіжжя на допомогу західній Європі. Негайно після цього президент Трумен має зібрати конгрес (десь 17-го листопада) на спеціальну сесію, що ствердить увесь чотирирічний програм п. Маршалла щодо відбудови Європи.

Враховуючи конечність негайної акції конгресу, пляновики наполягають негайно звести до мінімуму грошові суми американської допомоги. Її намічено від 4,000,000,000 до 12,000,000,000 доларів. Комітет державного департаменту, що студіює план Маршалла, пропонує 8,000,000,000 доларів.

(Н. В.)

Колишній віцепрезидент США Генрі Воллес виступив з промовою на влаштованім партією американських прогресивних громадян 12. вересня мітингу в Нью-Йорку. На фото лідери партії: др. Франк Кінгдом (ліворуч) — голова партії; Генрі Воллес; співачка й кіноартистка Лена Горн і другий голова партії співак Поль Робертсон.

Економічні проблеми Великобританії

На першому місці серед усіх проблем Великобританії стоїть питання харчування. Країна має ще багато інших проблем: великі внутрішні борги, чужоземні спілки, клопоти про великі збройні сили, тяжкі пошкодження всередині, що все ще чекають на поладження, експерименти удержавлення. Але ніщо не завдає країні стільки клопоту, як боротьба проти голоду. Для неї в першу чергу призначена американська позика.

Ця позика — це життєва жила Великобританії. Вона розподілена так: 47% — на харчі, 15% — на сировину, 9% на готові твори і 29% на інше, головним чином, на нафту. Через війну англійці втратили 25% свого загального активу: фабрик, машин, будинків, половину кораблів, половину чужоземних акцій та облігацій, разом вартістю на 300 мільярдів доларів.

У боротьбі за господарське одужання ніщо не дається так страшно взнаки, як зрак робочої сили. Утрата вбитими та скаліченими на війні становлять 600 тис. У наслідок перебування протягом шістьох років майже всієї молоді на військовій службі тепер помітний брак досвіду з усіх фахів, що вимагають спеціального навчання, а це ще більше сповільнює виробництво. Різноманітні контрольні установи разом з раціонуванням, державною та громадською службою вимагають 2,1 млн. конторських працівників. Потреба тримати таку армію, якої Англія ще не знала на протязі всієї історії, забирає ще 1,5 млн. молодих людей. З 18 млн., що залишилися, треба відкинути 11,5 млн., потрібних у сільському господарстві, роздрібній торгівлі, транспорті, тощо. Таким чином, на промисловість залишається тільки 6,5 млн. працівників.

Брак робочої сили приводить до того, що очі всієї країни скеровані до однієї мети: машинової сили. Цілком ясно, що фахівці планування робітничого уряду розуміють це і вживають заходів у цьому напрямі, механізуючи вугільні копальні. Британці, безсумнівно, винахідливі люди, але їх розуміння машин ніколи, на загальний подив, не виявилось в напрямі масового виробництва. Тепер країна стоїть перед потребою перейти від високоцінного якісного виробництва до масової конвейерної продукції. Цю радикальну перебудову передбачає урядова програма, говорячи про «дешеве, ошадне щодо праці виробництво».

Революція всього керівництва підприємств, що додається до революції виробничих метод, вимагає, як здається, від 10 до 20 років. За цей час поступово має закінчитися перехід управління підприємств із приватних рук до держави. Якщо судити на підставі сучасних подій, можна сказати, що робітничий уряд твердо стоїть на цьому ґрунті. На сьогодні або вже здійснене або розпочате удержавлення таких господарських галузей; цивільна авіація, англійський банк, вугільні копальні, медична служба, телефон, телеграф та радіо, залізниця й шосе та нафтова промисловість, електрична та газова промисловість, водопостачання та добування сталі стоять на черзі до удержавлення. Крім того, спеціальними законами передано до громадського контролю землі та сільське господарство.

Френсіс Дрейк

Совети в боротьбі за Німеччину

(Уривок з передової «Сатердей Івнінг Пост»)

Історія — «ця примхлива жінка», робить дивовижні й непередбачені оцінки. Але майже цілком певно, що історія оцінить боротьбу між советами й американцями в Німеччині як головну проблему останнього часу. Два темних і незв'язаних між собою епізоди дають можливість пояснити значення цього мало оціненого розвитку подій.

1. епізод: Першого дня капітуляції Берліну советський командант послав спеціальну партію на розшуки німецького директора опери, що й знайшла його десь у пивниці серед руїн, наказавши відразу ж розпочати вистави. Наляканий маестро, здивований, мов би йому пропонували вставити балет у балет останнього акту вагнерівського «Смеркання богів», він усе ж таки послушався й послав збирати музик та співаків. З советською допомогою напівзруйнований театр був частково очищений. Більшість червоноармійців ще насолоджувалися своїм карнавалом грабунків і гвалтувань. Ще не погашені були пожежі в місті. Сморід від непохованих мерців бив у ніздрі театральних відвідувачів. Але оперна вистава, справжня «парада мерців», стала святом «відродження й розцвіту німецької культури під советським патронатом».

2. епізод: Десятки місяців червона армія посилала репатріаційні місії до американських зон Німеччини й Австрії. Їх завданням було повернути до Росії советських громадян, знайдених серед військовополонених та переміщених осіб. Совети гірко скаржилися, що їх завдання американці саботують, даючи захист «антисоветським покидькам». Але тодішній американський командувач в Австрії Марк Кларк запідозрив, що під маскою репатріаційних місій приховувалась інша діяльність. Він наказав контррозвідці старанно слідкувати за ними. Одного разу «СІС» доповіла, що советські групи провадять інтенсивне шпигунство й планують викрасти одного «неспокійного» австрійця з його дому в американській зоні. Американські частини, додержуючи суворой конспірації, розташувалися поруч із будинком майбутньої жертви. Було десь за північ, коли вони безшумно й тихо чекали, дрижачи від холоду в своїх схованках. Нараз ціла низка американських автомашин швидко в'їхала на темну вулицю й раптом різко зупинилась. З джипів, вантажних та osobowych авт повистрибували десятки невідомих в уніформах американської поліції. Деякі з них лишилися на сторожі. Інші наблизилась до дверей будинка австрійця. Коли вони вломилися в будинок, американська засідка генерала Кларка затримала їх.

Значення цих обох епізодів доволі просте. Епізод перший був дивовижним пропагандивним жестом у підготовленій кампанії перетворення Німеччини на західне продовження Советського Союзу. Другий випадок наочно показав, як далеко можуть зайти совети, щоб досягти свої мети.

Ленін визначив у стислому й правдивому зауваженні: «Хто контролює Німеччину, той контролює Європу». Починаючи з того дня, як маршал Жуков розмістив, мов римський намісник, свою головну квартиру у підбитому Берліні, задовго до пусто-порожньої потсдамської конференції, що здавалася нам такою значущою і так мало значила насправді, — метою великого розмаху був контроль Німеччини советами.

Що буде після того, як вони досягнуть цієї мети, не важко собі уявити.

Джозеф і Стюарт Олсон

Чілійський «цар Соломон»

Чілійці мають звичку звертатися до свого президента, сеньора Габріеля Гансалеса Віделя лише за його першим ім'ям: «Габріель!»

Це більше, ніж розмовна форма. Бо існує можливість, що пересічний громадянин уже зустрічав володаря чілійського Білого Дому й обговорював з ним один або кілька разів свої особисті проблеми.

Цим дружнім особистим взамином присвячений один день тижня, що зветься «авдієнсіас популярес», де до-простому зустрічається президент із своїм народом. Щочетверга по обіді 48-річний шеф виконавчої влади Чіле відповідно готується й приймає людей.

Вони приходять до нього сотнями — шофери таксі, вдови, безробітні, сироти, маленькі підприємці й родичі засуджених злочинців. Оповідують йому про свої турботи, одержують пораду й допомогу й відходять. Віделя відомий своєю спроможністю розпитати до 200 людей на протязі кількох годин.

Така незвична президентська процедура можлива лише тому, що Габріель Віделя — незвичайна людина, людина з природженою пристрастю до політики й свого народу. «Я не знаю жодного почуття, що його можна б порівняти з тим, коли стою проти простих людей і знаю, що вони розуміють мої наміри й думки», — часто казав він своїм друзям.

У своїх єдиних четвергових авдієнсіях Віделя може дати повноцінний вираз своїм почуванням. Як сучасний «цар Соломон», він сидить за своїм письмовим столом, вирішуючи долю й щастя тих, що приходять до нього. Обіч нього стоять напоготові 15 помічників, що репрезентують різноманітні урядові відділи.

Перший відвідувач — це втомлена на вигляд жінка, закутана в хустку. Вона мати 14-х дітей. «Ми не маємо де жити, ваша ексцеленце! Наступного тижня нас змусять залишити ці три кімнати, що ми їх тепер займаємо...»

Президент подає знак одному з помічників, і вони кілька секунд радяться. Він запевняє жінку, що їм нема чого боятися за своє майбутнє, що ще до кінця тижня її труднощі з мешканням будуть урегульовані.

Наступний відвідувач — це короткий чоловік із значком шофера таксі м. Сант-Яго. Оповідуючи, він нервово крутить шапку в руках. Він пояснює, що його присудили на два місяці ув'язнення за те, що їхав п'яний. Він не був п'яний, боронь Боже, — запевняє він президента. Так, правда, він спорожнив пів пляшки рому й захотів спати. Тоді поставив авто край дороги й заснув. Поліція знайшла його сплячим і відвезла до в'язниці.

«Я припиню вашу справу на цей раз», — говорить президент. — «Але запам'ятайте-жодного пияцтва більше. Для шофера таксі небезпечно напиватися в своєму возі. Бажаю вам щастя!»

Каменяр оповідає президентові, що він не може знайти праці. Уважно вислухавши оповідь про його кваліфікацію, Віделя хапає телефонну трубку. «Галло, Хуане! — гукає він, — я дістав вам чоловіка для будівельних робіт. Так... Так... Чудово... Дякую, дякую!» — і повертається до каменяра — Ідьте до бюра Хуана П., на вас уже чекає там праця».

Хоч Віделя не вірить, що його четвергові авдієнсії можуть викликати всі турботи Чіле, все ж він думає, що вони відіграють серйозну функцію в його урядуванні. По-перше, вони дають «маленькій людині» почуття, що хтось піклується нею, що вона може принести свої турботи й скарги до найвищої державної інстанції і там її уважно вислухають.

Ще важливіше те, що ці авдієнсії дають президентові неоціненну можливість тримати руку на народньому живчику й знати до найінтимніших подробиць, що найбільше цікавить і турбує народ.

Наприклад, майже 50% одвідувачів-це жінки, що їх чоловіки покинули. Він уживас заходів до негайної допомоги жінкам і дітям, але водночас працює над проектом закону, що мусить зменшити число зруйнованих родин.

Один репортер із Сант-Яго якось запитав Віделя, чим би той міг стати, якби не був політиком. «Нічим, — не задумуючись, відповів президент. — Я не можу собі уявити якийсь інший фах або кар'єру для себе».

Старший в родині з 17-ох дітей Габріель Гонсалес Віделя походить із середньої класи в північному Чіле. Коли він був ще дуже малим, мати віддала його під опіку старого друга родини, що взявся його виховувати. Між іншим, той навчав його «ніколи не брехати, навіть, коли б правда вам зашкочила». Циніки спостерігали, що ця якість звичайно не сприяє просуванню в південно-американському політичному житті.

Десять років Габріель добре грав на піаніно та на скрипці. Здавалося, він зробить кар'єру в музиці. Він не зробив її, але ще й тепер знаходить відпочинок від своїх безконечних обов'язків, граючи Равеля, Дебюссі й Сен-Санса.

Від 16 років Габріель був студентом права і членом радикальної партії. Він агітував проти несправедливостей диктатора Ібаньеса. Одного дня, коли його заарештували, Габріель попросив дозволу вийти до ванної кімнати. Використовуючи цю вільну хвилину, він виповз крізь вікно на даху і біг кілька кілометрів, рятуючись від переслідування.

Молодий Віделя вважав за неможливе осісти на правничу практику в своєму рідному місті. «Тут навкруги ще стільки треба було робити, — пригадує він, — ще стільки реформ!»

Він почав промовляти до народу, брав участь у дебатах, писав статті про справи, що їх, на його думку, треба було розв'язати. За короткий час чілійцям уподобався вродливий молодий політик і вони його широко підтримали на виборах.

Вони зрозуміли, що тут стала до політики нова, свіжа фігура. Він не носив палиці, бороли, не олягався в чорний професорський сурдут, не був педантом, не був холодним чи спесивим. Навпаки його манери були завжди люб'язні й дружні. Безсумнівно, його особиста чарівність проклала йому дорогу до політичних успіхів.

Габріель Віделя не акторствує. «Для багатьох людей, — каже він, — політика об'єктивна, холодна й логічна. Для мене вона — тепла річ, часто цілком нелогічна. Я користуюся своєю інтуїцією — своїм почуттям людей. Це мені багато допомогло.»

Це не значить, що він покладається тільки на емоціональне зближення. Невтомний дослідник, він списав гори паперу, безліч книжок на промислові й сільськогосподарські проблеми Чіле.

Він показав також рідке уміння політичної організації. Десять років тому багато слабих прогресивних партій боролися, щоб скинути всемогутнього Ібаньеса. Віделя був центральною фігурою в об'єднанні їх до одного блоку. Він забезпечив мовчазну підтримку католицької церкви.

Коли в цьому році йому довелося прийняти посаду президента, він знав, що має виорати важку ниву. Бо в Чіле кілька родин володіють майже всім національним багатством. Економіка країни надто залежить від міді й салітри. Треба модернізувати сільське господарство й промисловість. І він зустрічається з сильною опозицією промислових магнатів. Але спостережники кажуть, що влада й успіх ані трохи не змінили думок Віделя. Він і далі прямує до своєї мети, — реформувати й модернізувати країну, зробити свій народ щасливим.

За «Мегзін Дайджест».

Спростований міт

Советська пропаганда ствердила облудний міт про інтернаціональний характер більшевизму і всесвітньо-історичне значення російської революції в жовтні 1917 р. Проводирі більшевизму завжди підкреслюють, що історія призначила Росію бути колискою більшевизму. Вони твердять, що з Росії, цієї вихідної бази комунізму советського зразка, їхня соціально-економічна система поступово поширилася на інші країни й кінець-кінцем опанує цілий світ. Неминучий тріумф більшевизму в світовому масштабі, згідно з більшевизьким символом віри, прийде через соціальні революції за зразком жовтневої, які знесуть капіталізм.

«Всесвітньо-історичне значення жовтневої революції в тому, — пояснював Сталін, — що вона започаткувала нову еру в історії людства, його золотий вік, показавши всім народам шляхи в майбутнє».

Тепер, після тридцятирічної перевірки в житті цієї теорії, очевидним стало, що передбаченням основоположників більшевизму не судилося здійснитись. Нетерпляче очікуваної і всіма засобами форсованої Московію «соціалістичної революції» не сталося в жодній країні, дарма, що тисячі таємних і явних більшевизьких агентів товчуться в кожній країні. Протягом тридцяти

жодний нарід з власної волі не наслідував прикладу жовтневої революції, добровільно не пішов більшевизькими шляхами. Правда, Советський Союз в останні роки територіально збільшився й поширив сфери свого впливу, але досягнуто цього шляхом завоювання й поневолення сусідніх народів. Безперечним також стало й те, що більшевизькі ідеї й гасла ще приваблюють багатьох, ще не всі бачать у більшевизмі цілковиту реакцію. Але ці симпатії — це переконання, оперті на неперевірені фрази чи гасла, на незнанні більшевизької дійсності.

Розвиток світу за останні тридцять років відбувається зовсім іншими шляхами, цілком відмінними від тих, що їх накреслили більшевизькі проводирі; він спростовує й заперечує зфальшований Московією міт про всесвітньо-історичне значення жовтневої революції.

За роки свого існування більшевизм пройшов складну внутрішню еволюцію, від непримиренної, фанатичної, клясово-пролетарської доктрини перших років революції він самодегенерувався до сталінізму, потворного конгломерату решток розгубленої більшевизької віри з ідеями московського великодержавництва й неприхованого російського націоналізму. Теорія і практика більшевизму дедалі більше націоналізується, набуває яскраво окресленого російського змісту й форм.

Більшевизм породила марксистська доктрина, збагачена московською історичною практикою. Запозичений московською нігілістичною інтелігенцією на Заході і перенесений на російський ґрунт, марксизм тут вигнався бадиллям більшевизму, перетворився на специфічне російське явище, обумовлене всім попереднім соціально-економічним, духово-культурним минулим цієї країни. Більшевизм, попри його теоретичний інтернаціоналізм, був і є московським витвором. Російський народ поклав нестерту «печатю свого духа» на цю доктрину.

Сила-силенна історичних фактів свідчить, що між Московщиною й більшевизмом існує не випадковий зв'язок. Логічним, закономірним наслідком цього попереднього розвитку московського суспільства та держави стала ця доктрина. В минулому цієї країни вже не раз існувала така організація державної влади й суспільства, що своєю структурою

нагадує цю сучасну соціалістичну деспотію.

Що бачимо в минулому Московщини? Безугавні війни з метою пограбування й поневолення сусідніх народів та внутрішні бунти. Закріпачення державою всіх суспільних верств і терор, як випробуваний засіб панування. Рабство, страшні злидні й темрява народних мас. Одвічне протиставлення себе «гнилому й розкладеному» Заходові. Хоробливі соціально-економічні процеси віддавна притаманні Московщині. Тут ніколи не було основних демократичних свобод. Країною завжди правили диктатори й деспоти; опертям державної влади завжди була всемогутня таємна поліція. Водночас фанатична віра в свій месіанізм-покликання панувати в світі. Зформульована ченцем Філофеем у XVI ст. теорія третього Риму, ідея всесвітньо-історичного призначення Москви, тягнеться червоною ниткою через усе її минуле. «Москва — третій Рим, а четвертого Риму не буде». Стаючи на шлях великодержавної завоюницької зовнішньої політики, московський царат виплекав теорію «третього Риму» для ідейного обґрунтування загарбництва чужих земель і поневолення народів.

Московська держава другої половини XVI ст. багатьма своїми рисами подібна до сучасної. Це період остаточного формування багатонаціональної держави на Сході Європи. Українські землі, що в IX—XII ст. створили могутню Київську Русь, проголошено «отчиною» великого московського князя. Починалася широка російська експансія на Схід — до Надвожжя й Сибіру та до Балтицького моря.

Правив Московщиною тоді свавільний і жорстокий деспот Іван IV, влучно прозваний Лютим. Підозри, що приєднаний за царя Івана III, до Москви Великий Новгород, де були ще живі традиції недавньої політичної самостійності, може зрадити, було Лютому досить, щоб доценту зруйнувати це місто й вирізати всю його людиність. Навіть монголи не піддавали такій руйнації завойовані чужі міста, як це зробило царське військо. В нападі несамопитої люті Іван власною рукою забив рідного сина. Або ще один факт. Він чи не найкраще характеризує несамопитого царя. Перський шах надіслав йому в подарунок слона. Звиклому бачити загальну рабську покору цареві заманулося поставити слона перед собою на коліна. Цього не вдалось зробити. Розлютований цар наказав... забити слона.

Російська держава часів Івана IV нагадує сучасну з деспотизмом її правителя і остаточним закріпаченням селянства та нещадним винищенням усіх опозиційних елементів. Утворена царем таємна поліція — опричнина, осяяна жахною, кривавою славою, стала клясичним попередником сталінського НКВД.

Не менше аналогічні більшевизьким риси бачимо і в державі Петра Першого. Недарма ж тепер по той бік залізної завіси з такою запопадливістю плекають ідолопоклонний культ «творців русскова магуцтва» — Івана Лютого й Петра. Діяльність цих царів дуже прихильно оцінена проводирями советської держави і в офіційній історіографії.

За Петра московська держава простяглася від Балтики до Тихого океану. Коронований грабіжник, діючи типовими імперіалістичними методами, в багатьох війнах поширив свої володіння. Москва тоді вже опанувала Україну й намагалася, правда невдало, промстити шляхи до Чорного моря й Індії.

В державі Петра бачимо жорстокість і примус у всіх заходах державної влади. Таємна поліція терором приборкує всіх

незадоволених, не виключаючи навіть членів імператорської родини. Жертвою цього терору вправ єдиний син царя, Олексій, засуджений батьком на смертну кару й задушений у льохах Петропавлівської в'язниці. Скасування майже всіх дотеперішніх органів держави й заміна їх запозиченими з Голландії й Німеччини інституціями, позбавленими загального змісту на чужому ґрунті. Неперевершене малпування всього європейського. Гарячкова розбудова фабрик для постачання реорганізованої армії й флоту. Намагання будь-що виплигнути з азійської дичавини і поверхова європеїзація країни.

Петро запровадив одверту диктатуру шляхти. Імператорська гвардія, що вербувалася лише з шляхтичів, ще за життя Петра набула виключного й вирішального впливу на всю політику держави. В 1725—1772 рр. гвардія організувала й здійснила в Росії п'ять державних переворотів, кожного разу усуваючи небажаного їй та настановлюючи нового царя.

Уже тоді Московська держава стала великою загрозою для інших народів, перетворилася на всеєвропейського жандарма. Зформульовані Петром I, у його відомому політичному заповіті напрямки московської експансії лежать в основі зовнішньої політики всіх наступних московських володарів. Гетьман Іван Мазепа і його наступник Пилип Орлик були першими європейськими політиками, що передбачили небезпеку московського імперіалізму для Туреччини... В листі до турецького везіра Орлик передбачав російську агресію в чорноморському напрямку.

Пізніших часів у московській державі бачимо такі самі, споріднені з більшевизькими явища. Тому немає нічого випадкового, що більшевизм виник і розвинувся на російському ґрунті, усім минулим підготований до цього.

Сучасний сталінський режим дедалі сильніше відчуває свою спорідненість, органічний зв'язок з московським духом і культурою, традиціями російського великодержавного націоналізму. Особливо помітним став перехід більшовизму на позиції російського націоналізму під час другої світової війни. Після перемоги над Німеччиною Сталін одверто заговорив про провідну роль російського народу в Советському Союзі, називаючи його творцем і організатором советської держави.

Московський часопис «Правда» 11 жовтня 1945 р. писав; ставлячи крапки над і: «Вся діяльність партії Леніна-Сталіна глибоко патріотична. Партія більшовиків прийшла до влади, як партія справжніх патріотів. Згадаймо 1907 рік. У цей період усі виступи Леніна-Сталіна глибоко просякнені однією пристрасною думкою, що Росії, керованій поміщиками й капіталістами, загрожує загибель, доля колоніальних країн, додатку до великих імперіалістичних країн. Треба стати на шлях соціалізму, бо національні інтереси Росії, життєві інтереси трудящих вимагають цього, бо це шлях до розвитку й могутності нашої батьківщини».

Наведений уривок яскраво підкреслює, що жовтнева революція була проявом оновленої московської великодержавності.

Немає нічого випадкового в тому, що тепер ідеологія й політика більшевизьких володарів рясно зафарбовані всіма кольорами московського націоналізму. Відновлення й плекання всіх традицій великодержавної Росії триватиме й далі. Бо для кожного, хто стежить за еволюцією більшевизму, ясно, що марксистська доктрина в російській дійсності зазнала остаточної ідеологічної поразки, перетворившись на московський націонал-більшевизм.

В. Юнаківський

ЗУСТРІЧ

Дарії М. присвячує автор.

Із циклу: На шляхах світу.

Вино кривавилось рубінами у весірньому світлі, і два чоловіки при столику мимоволі задивились у нього. З-поза стінки лунала рвучка музика та дзенькіт шляхетного скла. Жіночі й чоловічі голоси мішались із хмарами папіросного диму, шум вентиляторів злегка сколочувався із хвилюючим оточенням.

— Вона не має тут нікого з рідні... Має знайомого тільки.

— Знайомого? Хто це такий?

— Бачиш... не знаю ще. Треба буде до нього придивитись. Якийсь емігрант, українець. Це все, що я знаю. Вона про нього висловлюється захоплено. Любить його. Може, кохає.

— Скільки їй літ?

— Молода ще.

Один з чоловіків струснув попільничку в попільничку й задумано глянув у вічі своєму співрозмовникові.

Цей поворот пив криваве вино. Горло ковтало звільна багряний плин, і ярке скло випорожнювалось.

Поставив на столик спорожнену посудину. — Знайомий мене не цікавить. А з тим... нашим, все готове?

— Все готове. Листування доведене вже до конкретного запрошення. Він сьогодні ждтиме її. Вони не бачилися ще, та це байдуже. Розкажи їй, що має зробити. Якщо вона захоче перед тим попроситись із своїм знайомим... — чоловік глянув на годинник, — тоді зможе до нього ще телефонічно сягнути. Він повинен бути ще у своїй фірмі. Я йду вже геть. Вона надійде кожної хвилини. Не згадуй про мене.

Піднявся, дивно нап'яв на голову м'який капелюх і без зайвого слова залишив кімнатку, відділену від решти залу важкою завісою. Вона захиталась за ним коротко і знов застигла, як море перед бурєю.

Минали хвилини. Молодий чоловік докурив свою папіроску, погасив недокурок і долонею злегка розвіяв дим. Тоді випив трохи вина й долив собі свіжого. Пляшка стояла обіч.

Був спокійний. Цікавість тільки рухала його уявою. Скільки вже разів доводилось йому це переживати! Яка буде вона? Як вона дасть собі раду? Скільки в неї завзяття й енергії? Чи не заломиться вона так, як оця мала, чорнява з Парижу? Буває, чому ні? Молода, жіноча вдача має свої дивні й нерозгадані сторони. Він мав нагоду студіювати їх під час своєї важкої праці. Ця з Парижу... що ж, молоде й гарне; тямив, що навіть не дуже скривилась, коли стрілив їй у груди. Зрадила. Трапляється. Трудно. Таке життя. А він? Він взагалі не кривився. Звичка. Давав накази й виконував їх. Виконував їх з вірою, що десь там, далеко, вони дають свій величний наслідок. Що збільшують ці скромні можливості воскресіння. Через смерть до нього треба йти. Інакше бути не може й не буде.

Перервав своє роздумування. Завіса заколивалася жваво, відскочила набік і на її темно-синьому фоні зяянула дівчина у легенькій вільній суконці. Пристанула при вході, нерішуча. Бачила перед собою зовсім чуже обличчя.

— Перепрошую, — озвалась по-французьки. — Але я думала...

— Ви добре думали, — відповів їй по-українськи й піднявся. Пізнав з опису, і не

треба було йому навіть питати. Доповнив про формальність автоматично.

Підсунув їй крісло й прохав сідати. В очах мав сірий, спокійний блиск осіннього неба.

— Може, бажаєте трохи вина? — спитав.

— Ні, дякую...

— Може, овочів?

— Ні, дуже дякую...

— Води?...

— Теж ні.

Замовк на хвилину. Оригінальна. Інші не такі. Нічого. Нахилився до неї.

— Ви проінструктовані докладно?

Спостерігав її поведінку. Свіжа й нова. Жвава. Очі сині, дивного кольору, було б важко добрати на полотні. Волосся темне, буйне, обличчя правильне, молоде, без прикрас. Тип українки на перший погляд очей. Але українки не хуторянки; модерної, нової українки. Може, її уста трохи задержувати, але молоді, свіжі, натуральні. Взагалі вона вся натуральна. Без звичок і примх. Це відчувалося.

Відповідала на його питання поводити, з надумою. Великими очима дивилась уважно в його бік.

— Знаю... все. Це тягнеться вже довго. Ми листувались. На сьогодні він запросив мене. Я повідомила... і все.

— Револьвер маєте при собі?

— Так...

— Добре. До вашого відома... — подумав, може, вона хоче мати спокійніше й чисте сумління? — Цей чоловік видав большевикам вісімнадцять наших визначніших людей. Ми дуже пізно впали на його слід. На щастя не запізно. Присуд смерті. Вам припала честь виконати його. Помститься за товаришів. Чи ви готові?

Уважно придивлявся до неї. Заметься чи ні?

Її очі блиснули. Сині вогники загорілись жвавіше. На обличчі виступив сильніший рум'янець. Молоденька й гарна. А проте її слова задзвеніли поважно.

— Я не знаю... що вам сказати. Мушу це зробити, бо це мій обов'язок. Але я роблю це без приємності...

— Ваше ім'я?

— Секунда тиші.

— Дарія.

— Дарія...

Вилив собі решту вина й випив. Не курив більше. Щось нагадав.

— Може, ви бажаєте попроситись... поговорити з кимось?

— Подумала.

— Краще ні...

Тоді він дістав з вшака свій капелюх.

— Підемо, Даріє. Я ждтиму вас на вулиці. Буду крити в разі невдачі. Умію це робити. Ви заберете всі його документи, а на місці залишите... що картку.

Сховала, не глянувши навіть. Була трохи схвильована.

А він думав своє. Якщо вона вийде без документів і без... полагодження, він мусітиме стрілити в неї. Прямо в її ясні чі темні, сам не знав, але сині очі. І робить це цим разом з великою прикрістю. Так, якби мусів підтинати нерозквітлу ще квітку. На самому порозі буйного й тьмяного життя.

Чи вона знає, що він так думає? — Ні, вона не знає. Вона тепер занята своїми думками. Може, вона думає про свого знайомого, що не сподівається, яке діло вона виконус. Може, вона мріє про майбутні свої діти, що

їм ані в думці не буде минувшина мами...? Може, вона взагалі нічого не думає?

Ні, це ні. Вона думає...

Вечір був теплий, їти було недалеко. Місце зустрічі вибране практично. Недалеко звідсіля жде особове авто. В разі небезпеки воно послужить. А так — усе готове.

Вона заговорила. Слухав пильно, бо вона цікавила його.

— Ще ніколи не вбивала я людини з холодною надумою... Раз, у бою... серед стрілянини... він націлився і я стрілила з братового кріса... Брат загинув... Це був бій... дома ще. З большевицькими партизанами. — Замовкла на хвилину. — Але так, як тепер... ніколи ще.

— В житті все буває, — відповів загальником і немудро.

— Так... для вас це не важко. Ви мужчина, вам це якось інакше. Я ж... правду кажучи, дивно мені, що я на це зважилась. Ви можете це зрозуміти...?

Подумав... Вона дала міцні запити.

— Можу... Розумію.

З жалем ствердив, що найправдоподібніше він сьогодні стрілить у неї. Вона зам'яке серце має. Нічого не буде з того всього. Нехай діється, що має діятись. Жаль тільки. Гарна і дуже, дуже ще молоденька. Чому якраз її обрали?..

Дививсь на неї збоку й переконувався, що справді вона гарна. І цікава. Не знав навіть, чому в нього стільки до неї симпатії. Про можливість стрілу думав з наростаючим неспокоєм. Може, все таки вона зробить своє, і він не мусітиме...? Не знав, вірити собі, чи ні.

— Я б так хотіла щось велике зробити для свого народу... — заговорила знов. Бачив, що вона зворушена, але не вмів знайти слів, щоб її потішити чи розрадити, додати їй бадьорости. — Я б хотіла всім дати щастя, волю, життя... ах, Боже мій, що я не говорю...?

Відповів їй твердо, вперто.

— Ми не кермуємось щастям. Ми кермуємось наказами.

— Наказами... я знаю. І я їх теж виконую. Лиш доки це буде тривати?

— Про це не можемо думати. Може, ще довго... а може, і ні.

Мовчанка запанувала між ними, і тільки відгомін ходи спільним ритмом вривався у вуличний шум. Перехожі їх не цікавили. Хто йде з певною й ясною ціллю, того ніщо й ніхто не цікавить на дорозі.

Асфальт вулиці світив матово під ударами довгих батоів рефлекторного світла; чорні машини сунули без шуму здвож хідників, неони крамниць і розгазових льокалів мінілися всіма барвами веселки. Життя пульсувало всією силою і, може, якраз тому Дарія так міцно відчувала різницю між дійсністю свого оточення й наміром виконуваного наказу. Це все для якоїсь далекої, легендарної ідеї, що вже ввійшла в кров і кість цього народу, його дочок і синів. Усе для неї...

Дивно було їй так думати. Найкраще не думати взагалі.

Перед входом до однієї з камениць розпрощались.

— Авто стоїть тут, за рогом. Дбайте, Даріє, щоб не зволікати. Позбудетесь. Я жду на протилежному хіднику. Успіху!

Пішла. Ще дивився за її ясною суконкою, ще бачив її жваві, може, навіть неопановані рухи, і вже зникло все в гирлі коридору. Він лишився на варті.

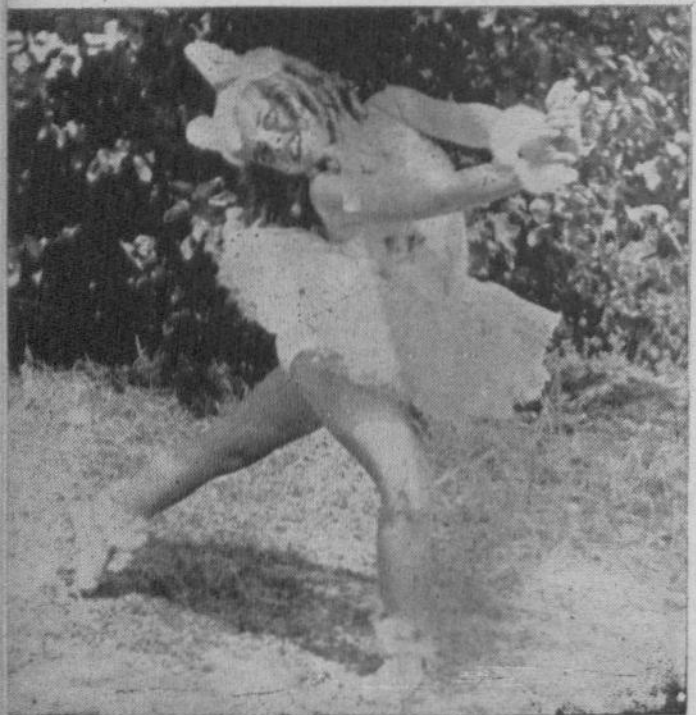
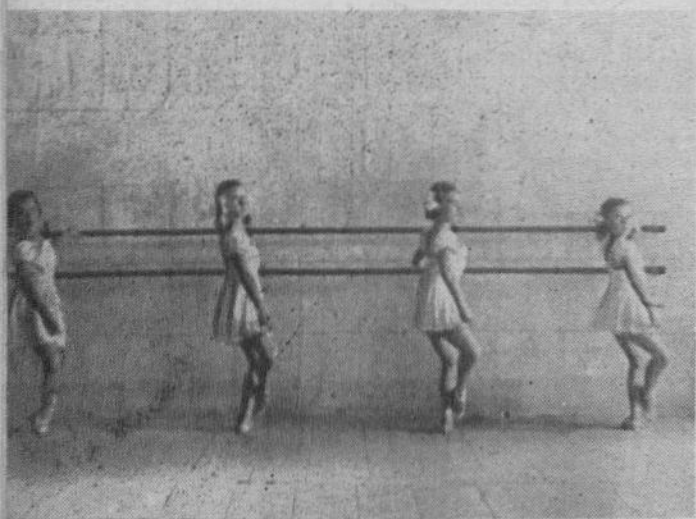
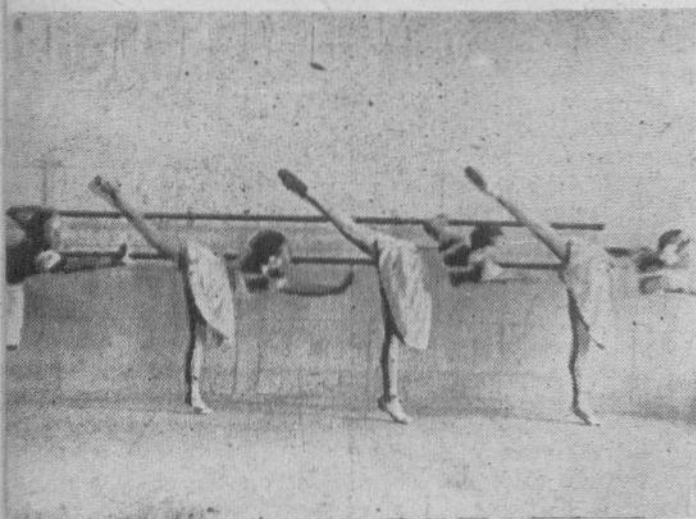
Східці пнулися угору стрімко, і Дарія йшла уважно, щоб не впасти й не наробити зайвого алярму. Втішило її те, що з різних кватир добігали голоси патефонові музики, гамір сварки чи плач дітей. Це заглушить...

Врешті вийшла на другий поверх і розглянулася. Прізвище подано їй докладно.

(Продовження на стор. 10)

РІК ПРАЦІ

14. Червня 1946 року в коридорі одного з приміщень українського табору в Інгольштадті розпочала свою працю балетна школа під мистецьким керівництвом прима-балерини Валентини Переяславець — видатного педагога й фахівця балету.

Історія цієї школи дуже повчальна. В наших таборових умовах через неусвідомлення справи, а часом і через брак доброї волі розпочинати щось нове треба коштом великих зусиль.

— Кому потрібний балет? Навіщо нам калічити дітей? Аджеж краще навчити дитину кравецтва чи якогось іншого діла, ніж витратити енергію на якийсь там балет. Не віддам своєї доньки до балетної школи, ще ноги собі поламає! Пусте це діло, отой балет.. і т. д. І все це довелося вислухувати пані В. Переяславець. Пекучим жалем обгорглося її серце, але як мистець вона йшла до мети і зброї своєї не складала, бо вірила в те, що колись її зрозуміють.

Спочатку записалося до школи 40 учнів, що горіли бажанням навчитись балетного мистецтва. Але незабаром батьки, що стояли на «кравецькій платформі», позабирали зі школи своїх дітей. Залишилося семеро учнів, і тільки після повторного запису (вже по 4-х місяцях навчання) школа мала 20 учнів.

Всі добре знали, що навчитись у школі може кожна дитина. Однак передумовою для вступу до балетної школи було: фізичне здоров'я учня, фахова придатність, музично-

ритмічний слух і, ясно, ще й любов до цього мистецтва. Цих головних засад додержувалася пані В. Переяславець, комплектуючи групи своєї школи.

Школа має тепер три групи: наймолодшу, молодшу й старшу. Навчання відбувається щодня за спеціально опрацьованим навчальним пляном. Кожна група має одну годину денно клясичних вправ і раз на тиждень одну т. зв. характерну лекцію.

Основне завдання школи виховати українські кадри клясичного балету для великих театрів і піднести славне ім'я українського балету в майбутньому до висот найкращого. Тому, маючи таку благородну ціль, п. Валентина Переяславець з такою енергією й відданістю поділяє свої знання й віддає свої сили без жодної матеріальної винагороди.

Окрім фахового навчання, п. Переяславець велику увагу звертає також на виховання нашої молоді. Систематичний контроль учнівської поведінки в школі й поза школою, облік успішності, контроль акуратності одягу та особистої гігієни тощо — все це прищеплює учням користні навички.

Минув рік. Школа вирішила продемонструвати свої успіхи перед нашою українською суспільністю. Продемонструвати успіхи не «маленьких артистів», а показати те, чого навчилися учні балетної школи за рік, озайомити широкий загаль із завданнями такої школи — саме школи, а не студії, бо в

школі передаються давні й славнозвісні традиції та принципи високого хореографічного мистецтва.

І це завдання балетна школа виконала блискуче. Виступи школи в Інгольштадті, Авгсбурзі, Ділінгені, Новому Ульмі, Бад-Верісгофені і в інших таборах щиро привітало наше громадянство. Це був справді генеральний іспит школи з оцінкою на відмінно.

Ми в театрі. Програма розпочинається дитячим балетом — казкою на одну дію «Чародійна паличка». На сцені крамниці забавок. Серед справжніх ляльок застигли у своїх позах живі ляльки. В балеті беруть участь: власниці крамниці забавок — Марія Стешин, дівчина — Наталка Шрубович, фея — Наталка Гришин, кітка — Кама Ампліогів, тарантєля — Зірка Байрак і Славко Кручевий, китайчата — Данка Барис і Ліда Чорняк, жовніри — Марійка Драгомирецька і Богдан Мармаш, еспанка — Марійка Гаврилюк.

Перше, що вражає глядача, це те, що діти не тільки прекрасно виконують той чи інший танок, але й загалом легко й яскраво розв'язують мімічно сюжет цієї оригінальної хореографічної композиції.

Далі танцюють «Попелюшку» учениці Наталка Гришин і Кама Ампліогів. Їх змінюють «ляльки» — учениці Зірка Байрак і Данка Барис. Граціозний і чарівний вилітає на сцену «Метелик» — Наталка Гришин. Маленька

Кама Ампліогів танцює «Чардаш». Старші учні Наталка Шрубович і Юрій Гарасим виконують складну балетну композицію «Весна». На закінчення першої частини весь склад школи виконує вальс Штрауса.

Другу частину концерту відкриває «Полькою з ведмедиком» Кама Ампліогів. Потім іде «Клясичний вальс» у виконанні Наталки Гришин. Чималий «перелик» викликає серед малих глядачів поява на сцені «справжнього» вовка, що настирливо переслідує улюблену Червону Шапочку. Це — учні Зірка Байрак і вовк Славко Кручевий. Знову на сцені старші учні Наталка Шрубович і Юрій Гарасим приваблюють симпатії глядача в угорському танку. Завершується ця інтернаціональна імпреза «Гопаком» — ансамблевим виступом усієї школи.

Треба ще відзначити наявність у школі справжніх талантів, як чарівний «Метелик» — Наталка Гришин та мила «Кітка» — Кама Ампліогів. Ці учні мають уже й тепер спеціальні здібності до хореографії і її серйозних вимог. Старші учні Наталка Шрубович і Юрко Гарасим за короткий час досягли великих успіхів.

Наявність цієї школи — це перемога творчого духу в умовах важкої скитальщини.

Побажаємо ж усім учням школи і її керівникові пані В. Переяславець дальших досягнень у творенні нових цінностей в нашому українському мистецтві.

Петро Павлович,
А. Макаревич-Якубовський

Легко знайшла його на дверях. Подзвонила, опановуючи відрив нервів. Мусіла тепер бути міцною. Тих кілька секунд використала на глибокий віддих. Нехай серце заспокоїться.

Чути ходу. Чоловічу ходу. Він.

Цікаво який він...?

Обернувся ключ у замку, звис ланцюжок, і двері відчинились. Дарія прибрала невимушену міну, згідно з тоном своїх листів до нього, листів, повних взаємного зачарування, хоч і докладно перегляданих централею. Листи ці писані були під диктат, але він цього не знав, мабуть.

Уста висохли їй в одній хвилині, і очі відкрились так широко, як тільки могли. Дарія стояла, як укопана, й дивилась просто в обличчя мужчини перед собою. Не вірила своєму зорові, може, не вірила, що це все діється справді, у всякому разі її вигляд зраджував вершок несподіванки. Жах бундився на дні її зниць.

По довгій хвилині здобулась на перший слабкий віддих.

— Це ви... Романа? Ви...?

Дарія блідла в очах. Під нею ноги заломлювались і лише надзвичайне зусилля вдержувало її при свідомості. Для неї було це забагато. Як на перший раз...

Він теж не знав, що думати й що казати.

— Дарія...? Дарія...? Неможливо...

Взяв її за руку й потиснув, щоб переконатись, що це справді вона. Переконавшись, спалахнув жвавістю й ентузіазмом.

— Що за зустріч...! Моя Дарка! Ви... прийшли до мене!?

Взяв її тепер за обидві руки і так упровадив до кімнати. Вона не опиралась. Взагалі не могла опам'ятатись. Він брав це на рахунок її кохання, їхнього кохання, що так гарно розгорталося. Знали одне одного, до того ж листувались, не знаючи, що це вони, і врешті така... зустріч! Чи для нього це не гарне? Прегарне! Його очі світилися, коли він стояв побіч неї і коли дотикався до неї, зір блукав по її постаті, щоб переконатись, що це радісне явище є справді в нього і що воно прийшло до нього само, без нічого, прийшло з любові, так гарно висловлюваної в листах...

— Ніколи в житті я не сподівався чогось такого, Даріє! Ніколи навіть у сні мені про щось такого не мріялось! А ви тепер у мене...! У мене...!

Садив її на софі, сам сів біля неї й, доторкаючись її рук, рамен, говорив про своє захоплення й про все те, що він до неї так давно відчуває, і що це, мабуть, сама доля так зробила, щоб вони навіть листувались, не знаючи взаємно, що це вони. Це напевно доля, і Дарія вже тепер ніколи не відійде від нього, і вони завжди будуть розом. Так мусить певно бути і вже. Він говорив це, а його руки блукали щораз виразніше по її тілі і його очі горіли вже вогнями.

А вона сиділа, як пень, глуха і, як ніч, сліпа. В голові в неї був вулкан і в грудях пустиня. Вона безсила була упорядкувати думки, вона не знала, чи має усміхатись, чи плакати, чи залишитись, чи тікати світ-заочі й кричати, кричати до неба за те все, що їй довелося у цих кількох хвилинах пережити.

Лише його настирливість викликала в неї автоматичну реакцію. Обсунула з себе, стрясла його руки і, піднявшись, немов не на власних ногах, підійшла до вікна та звільна відсунула прозору завіску. За шибками був чорний вечір, чорне небо. Десь шуміла життям і рухом вулиця і ще десь бриніла вперта думка про смерть. Смерть була б тепер найкращим виходом, і ця думка загніздилась уперто десь у кутку. І так мало треба до цього... Витягнути зброю, прикласти до голови... або ще краще,

вкласти в уста... Потягнути язичок... і скінчити всю муку за одним махом. Аж оглянувшись мимоволі за торбинкою...

Вона лежала на столику, а з софи слідували за нею палкі, гарячі Романові очі. Вона прийшла сьогодні до нього, чи вона свідомо цього?... Чи вона знає, чого він від неї сьогодні надіється...? Кохання...

Глянула вперше трохи свідоміше й задумалась. Не сказала ще йому жодного слова, і він трохи теж не був певний, що вона саме скаже. Може, буде йому робити закиди, що він листувався з кимсь поза її плечима і що вона про це не знала нічого? Добре, що так склалось, що це була вона, але міг бути хтось зовсім інший...! А він? Він обіцяв їй таку велику любов... Певно, він буде боронитись, що це доля так дала, але вона може не повірити, може піти геть...

Геть піти...

Роман думав усякими способами над своїми аргументами. І при цьому його очі пожирали її живцем. Він її кохав, він знав це тепер і вона знала теж. Вона ж відчувала, яку реакцію в ньому викликає її поява. Роман думав: «Може, підійти й поважно перепросити її, може, навіть прохати вибачення, Може...»

Вона залишила своє місце при вікні й підступила до столу. Він дивився за нею. Взяла в руки свою торбинку.

— Даріє!... — шепнув.

Мняла її, може, надумувалась? Може хотіла таки піти геть? Може, він повинен прохати її залишитись, обіцяти чесність і чемність і не рухати її, не доторкатись навіть...? Яюсь слова не вкладались йому в голову.

А Дарія мняла в руках торбинку й горіла внутрішнім вогнем. Не знала, що діється з нею. Не могла собі дати ради з навалою, стихією думок, розхристаних і незакінчених. Вихром гуляла вона в неї в голові, і ніяка сила не могла їх зупинити. Вихор і буря гриміли довкруги Дарії, і її свідомість неспроможна була себе устійнити.

Нагло її пальці доторкнулись до чогось твердого... Кризь шкіру торбинки на Дарію дмухнуло холодом, зморозило її, і велика, крижана гора обсунулась на серце. Здригнулась, як у пропасниці. Буря нагло стала втихати...

Аж тоді Роман помітив, що з нею таки щось недобре. Піднявся до неї й захотів підійти. Та зупинив його різкий оклик.

— Стань...! Станьте...! Не підходьте...!

Став здивований її бажанням. Що з нею?

А її очі зосереджувались, і якась внутрішня зміна відбувалась у неї. Лице зростало барвою, тоном, силою. Дарія була ще бліда, але довкруги неї стало тихо, і буря перейшла без сліду. Торбинка стирчала каменем у її руках. Якраз там.

Роман стояв перед нею, розгублений її поведінкою. Злість будилась у його очах. Вона поводитьсь врешті, як нечемна дитина. Він інакшого сподівався...

А Дарчині очі блукали по кімнаті. Коли вона заговорила, він здригнув плечима.

— У вас так гарно... Таке багате устаткування.

Знизав плечима і навіть усміхнувся невиразно, дивно.

— Чоловік працює, заробляє... Чи це щось надзвичайне?

— Ні... — вона врівноважувалась, мова пливла їй легше.

— Бачите, сядьте, Дарко, чому ви стоїте? Прошу... — вказав їй софу.

Замість цього вона глянула на нього виразніше. Але все таки ще немов з-поза заслони.

— Скажіть... скільки ви заробляєте...?

Роман дуже здивувався з такого питання.

— Про це мене не можете питати... Мужчин не можна питати.

Подумав, що вона ще страшна дитина, але якраз тому, якраз тому його так до неї потягнуло, що аж рушив з місця. Та вона несподівано для нього зручно перейшла поза стіл. Не хотіла, щоб був близько біля неї. Почуття могли озватись...

— Я все таки хотіла б знати... — заговорила тихше. Потім її очі набрали несподіваного блиску і так, як перед тим, вона не могла собі дати ради з бурею, що розгулялася в її душі, так і тепер вона що бурю кликала назад і бралась нею кермувати.

— Я питала... бо мене це цікавить. Бо ви... ніде не працюєте... Ви не маєте ніякої фірми... Ви мені брехали... А я вас справді... кохала...

Роман здригнувся злегка. Приглянувшись до її великих, синіх очей і пізнав зразу, що вона надто серйозна. Не знав тільки, нащо їй це все? Оригінальна?...

Засміявся коротко.

— Чи це неоднаково, Даріє...? Добре, що ми маємо гроші!

— Ні, дуже недобре... — відказала і ще неначе розмірковувала. — Ви маєте два прізвиська... — впало звільна.

Роман затиснув губи. Не міг знести погляду її очей. Вони мали в собі тепер щось незвичайне. Щось, чого він ще ніколи в жінок не бачив. Вони дивились на нього ясно й одверто, але з них віяло морозом, як із льодовика на холодному океані. Не міг навіть охопити зміни, що зайшла в неї протягом останніх хвилин.

Секунду пізніше здригнувся зовсім уже виразно.

— Чи знаєте ви прізвиська... Березницького...? Чортенка? Поповича...? Тарнавського...?

Посипались імена.

Великий запит повис у повітрі між нею й ним, як важкий топір. Не відомо було, коли він упаде, щоб роздавити або розрубати цю страшну тишину, що тепер запанувала. Сині очі Дарії вже зрозуміли й відчитали багато на обличчі Романа. Він щось затаїв... Він не був невинний... Під впливом такого зрозуміння Дарія неначе померкала й темніла з хвилини на хвилину... Якась хмара зайшла на її ясний зір, і світло її очей потемніло від цього ще дужче.

— Ви... провокатор... Романа!

Сказала це тихо, так тихо, що він ледві дочув. Але дочув.

Зблід. Уста його посиніли від зусилля. В одній хвилині змінився до непізнання. Збрид. Вся його постать скорчилась, як у kota до скоку. Страшна злість виявила себе у рисах його обличчя.

Сталось... Так нагло.

Дарія стояла вже напроти нього з револьвером у руці і тільки незамкнена торбинка вказувала ще йому шлях... звідки виїшла смерть. Помітив зразу, що її рука не дрижить. Зрозумів, що такою рукою кермує щось більше, ніж сама жінка... До того ще така молода.

— Ви жартуєте... Даріє!

— Думаєте...? Скільки ви видали наших...? Пригадайте собі лиш... Чи це були теж... жарти? А я вам так довіряла... Я вірила вашим очам і вашим словам... Ви... наш ворог! Ворог!

Її уста були бліді й говорили поволі, міцно, з надумою. Їй це важко приходилось. Очі горіли в неї безперервно темними вогнями, і він мав нагоду переконатись у своїй похибці. Не з дитиною він мав діло.

Брехати не було чого. Це він пізнав зразу. І тому здобувся на велике зусилля, щоб себе опанувати. Навіть засміявся сухо й коротко.

— Подумайте, Даріє...! Що ви говорите!

— Я вже думала... Я мала час. Тепер думайте ви.

Сказала це йому відважно й розумно. Вона не помилялась.

Кадри наших днів

«Ост — Діпі?»

Крім держав, націй, профспілок, партій, за останні роки на європейському континенті появились нові соціологічні поняття: ост, фольксдоче, діпі. Це політична мода. За ознаку моди стає її недовготривалість: «остів» уже немає, «діпі» творять сьогодні моду. Часописи, що рясніють виразами «викрито», «засуджено», «повішено десять священників», «подано гострий протест», запевняють світове значення цієї проблеми. У всякому разі за два роки «діпі» встигли викристалізувати своє обличчя. В оазах-«тімах», де ми живемо на правах «діпі», влада здійснюється через парламент (таборів ради) і через уряди (таборів управи); існує есвоєрідне законодавство — за непослух не дають харчів. Нам сподобалась демократія, тому ми всі демократи, ми проти тоталізму й диктатури.

Морально принижені, ми намагаємось поводитися так, щоб усім догодити: намагаємось жувати, коли нам дають, незвичну гуму, споживаємо «платки»; пачки, в яких вони приходять, тавровані знаком синього хреста (blue cross), що, протилежно до відомого червоного хреста, стає знаком допомоги тваринам.

Щоб «полагодити» яку справу, наші прізвища мусять перейти через декілька списків і бути затверджені багатьма підписами; потрібно пред'являти різні картки й «блячки». На моїй харчовій картці виставлено п'ять чисел: 029—2027 (переправлено на 92) — 346262—25—44, до того прикладено два штампи й три підписи.

«Діпі» — трагічна практика і великий символ. «Діпі» отримують допомогу від міжнародної організації. Це найбільший у нашій історії вияв гуманізму — результат тисячелітньої боротьби людства за прогрес. Але ми живемо в світі загострених і неупорядкованих політичних взаємин і тому «діпі» штучно утримуються на такому poziomі, коли центральною точкою їхньої життєвої місії стає воляче зусилля забезпечити фізичний бік свого існування.

«Весьольне песні поють Україна»

«А ти знищуєш ховрахів?» — залицяється до мене напоголовок з часопису «Молодь України». Благословенна батьківщина червоного світового пролетаріату має багато ворогів: вороги-довгоносики, ховрахи, вороги-гусінь, вороги-капіталісти, вороги-реакціонери, націоналісти. Я вже сьомий рік не знищую ховрахів, але не можу не займати становища до батьківщини, віднятої в мене силою багнету. Мій сусід — селянин оповідає, що дуже рано, коли ще всі сплять, він виходить на табореве подвір'я й чує, як медоносно й гірко пахнуть будяки й полинь українського степу. В добу розвиненої комунікації, туризму, міжнародних зв'язків, в добу, коли повітря насичене вигуками про потребу єдності світу, ось цих декілька випадково придбаних і жалюгідних часописів з Києва пропонують допомоги мені тримати зв'язок з батьківщиною.

Тепер там росіянин змінює шильди: «Комуніста» замінив на «Радянську Україну», «Комсомольця України» на «Молодь України». Комунізм пішов на «свалку», світові тепер заімпонує краще народна демократія.

Коли вірити «Правді України», крім сталого й упертого свого друга великого російського народу, Україна мала ще іншого друга п. Армонда Велза, якого недавно уряд США відкликав з Москви, перекресливши цю дружбу. Найвіній американець, бувши в багатьох державах Європи й Америки, як він каже, «нігде не відел такої великолетньої системи охрани народного здоров'я», як на Україні.

(Закінчення на стор. 15)

А зброя в її руці ані здригнулась.

— Я не вб'ю вас із приємністю... Я справді вас покохала... І мені так дивно... Навіть свідомість, що ви мій ворог... тепер... не примусить мене вбити вас із сатисфакцією... Я виконую наказ... І в цьому я бачу долю... знаєте? Не в тому, про що ви мені говорили... Я вб'ю вас, бо так треба. Я мушу вас убити. Вам мало життя лишилось, Романе.

Його блідість поглибшала.

— Ви жаргуєте, Даріє... Ви їхня?

На її устах перший раз заграє блідий усміх.

— Я... українка. Це все... Ви ворог... Це теж усе.

Похитав головою. Думав, чи встигне вкочити до неї, заким вона натисне пальцем. Коли встигне, житиме. Коли ні, пропає.

— І як ви мене вб'єте...? Не можу собі уявити, як заговорив розв'язно, що багато йому коштувало. — Це не у вашій натурі!

Не ворухнулась. Мала вишкіл. Мала внутрішню силу тепер. Не так, як на початку, коли хвилі вулканічного струшення кидали нею із крайности в крайність.

— Я теж не можу цього собі уявити. Але я зроблю це. Так велить наказ... Ви... не беріть мені цього за зло. Ви знаєте, чому, — заявила з простотою.

Роман комбінував. Доскочить, зловить за руку і все. Перед тим мусить ще взяти під увагу можливий стріл. Куля може піти вбік, може піти вгору. Він повинен природи на мент до долівки. Тоді зможе роззброїти цю шалену дівчину. На це потрібна йому одна секунда часу. На все. В першій половині скок, у другій роззброєння... Тільки вибрати момент і рішиться. Щось треба сказати таке, що вивело б її із цієї холодної рівноваги...

— І ви так із холодною кров'ю замордували б мене...? Забули б про ваші листи... про ваші листи... про ваші надії й мрії...? Про ваше щастя? — Спостерігав її тепер дуже уважно. Вона не мінчалась.

— Ми не керуємось щастям... Це все поза мною тепер. Передо мною... ви!

Зідхнув виразно, надто навіть виразно.

— Не сподівався я того від вас, Даріє...

Хмарка задуми прислонила її зиниці. Слова формувались у неї на устах, коли раптом стіл піднявся... Стрілила.

Відсочила назад. Куля застрягла в столі. Револьвер виломив їй просто з рук зі страшним боєм і відкинув поза себе геть. Її зате держав міцно. Держав, говорив щось, кричав майже й так ніс її при собі із тріумфом на устах і на обличчі. Це все тривало так коротко, що думка не встигла ще знайти розв'язки й усвідомити нової ситуації, коли Дарія вже над собою побачила його розпалене обличчя і очі повні пожадання й ненависти разом...

ВІДІЖДЖАЮЧИ ЗА КОРДОН, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

»ПУ-ГУ«!

Доставка за кордон зменшена з жовтня
ц. р. Вартість передплати разом з доставкою на місяць:

До Англії	14 нм.
До США	14 нм.
До Канади	14 нм.
До Бельгії	14 нм.
До Франції та колоній	14 нм.

Гроші просимо надсилати на адресу,
Видавництва:

AUGSBURG, BISMARCKSTR. 13/II
VERLAG „PU-HU“

Все її ество зірвалось до опору, до боротьби. Знов запізно. Він перемиг її фізичною силою, зломив її відрух у самому зародку й притиснув усім тягарем до софи, нехай вона знає, що він не дитина і що з ним не так легко собі дати раду, як ці йолопи там собі думають! А мало що бракувало, і були б сміялися з нього і з його глупоти!

— Ти будеш... — шипів над нею й дувив її опір у плечах і грудях, — будеш моєю...! А тоді... поговоримо інакше!

Нестерпний біль уколів її в плечі. Щось в'їдалось між ребра так міцно, так болісно, що на хвилину забула про небезпеку спереду. Випросталась і не чинила опору, коли він намагався її роздягнути. Нехай... біль у плечах був страшний...

Визволеною рукою сягнула туди, під себе й випросталась ще міцніше, щоб тільки полегшити собі... Долоня трапила на залізо, відчула форму і здригнулась, як від електричного струму. Пальці цупко обхопили предмет і поволі повернулись назад, а біль у плечах ущух зовсім... Тільки в обличчя вияв гострий, гарячий віддих...

Нехай...

Не боронилась. Це ж останні хвилини...

Нехай...

Чи це доля... чи що таке?

Ніколи в житті не думала, що станеться це так і не інакше. Ніколи в житті так собі цього не уявляла. Ніколи так... А тут сталось...

Жаль...? Біль...?

Так, це теж. Але смерть так близько... Якась смерть...

Він говорив щось до неї, пестив і подобішав. Може, справді кохав її...? Може, й справді тепер виявив свої заховані почування? Яке це все дивно...! І яке... страшне! Дивувалась свому спокоєві. Ніколи так собі цього не уявляла. Ніколи не думала, що буде це так... Єдиний раз у житті і якраз... так? І з ким...?

Зосередила свій зір на ньому. Вона його кохала? І тепер... теж? Розпалений і очі в нього світилися. А вона була холодна, як крижана гора і її очі мали такий вигляд. Він цього не бачив тепер, бо ошалів у зустрічі з нею...

Нехай...

Нехай шаліє, нехай він ще живе...

Бо...

Кілька хвилин пізніше опритомнів. Хотів цілувати, та вона не подала уст. Не були вони вже для нього. Ніколи більш.

— Даріє... моя найдорожча...

Висловив це ніжно, — все таки людина. Закохана людина, напевно. Вона відчула тепер, що він її кохав. І це боліло їй. Бо вона була зовсім свідомо. Він не знав чейже...

Захотів піднятися. І на цей один, єдиний момент вона придержала його при собі, при своєму тілі. Сама. Він загорівся цією свідомістю й устами впав на її наге, біле плече, а вона спокійно й з надумою приклала маленьке, чорне дуло до його скроні.

Коли в кімнаті глухо пролунав постріл, він тільки здригнувся. Вільш нічого.

А через п'ять хвилин Дарія зустріла на вулиці чоловіка, що чекав на неї. Передаючи йому всі зібрані папери, сказала тільки одне слово:

— Добраніч.

Він задержав її, спитав:

— Чи все в порядку? Поздоровляю вас...

Мовчки похитала головою. Пощо говорити? Він і так її не зрозуміє, ані її переживань. Зробила все, що могла і що повинна була зробити. Поздоровлення?!... На це мала тільки здивовання.

— Це ж обов'язок... — сказала тихо.

І пішла собі в рухливу вулицю, в темну ніч.

»Переміщені« назви

Колонізаційно-поселенчий хист українців загально-відомий. Великі простори середньої Азії, аж до Зеленого й Сірого Клинів, Північна Америка з Канадою й південно-американські держави: Бразилія й Аргентина засвідчують оцю прикмету нашого народу, коли не брати під увагу нашого етнографічного розповсюдження в Європі в південно-східному напрямку (Слобжанщина, Подіння, Приозів'я й Підкавказзя) чи на Балкани (українські колонії в Вачці, Славонії й Боснії). Як відомо, тепер живе понад 6 мільйонів українців поза межами української Батьківщини, тобто поза суцільною українською територією.

Завдяки тому, що більшість із цих переселенців — селяни, а також тому, що вони осідали збитими масами, а не одинцем, можна взагалі сказати, що більшість оцих переселенців зберегла себе від винародовлення, трималася віри, звичаїв, мови й традиції батьків і дідів і витворила тут і там нові культурно-національні цінності.

Прив'язаність до свого рідного, зберігання пам'яті про вужчу чи ширшу Батьківщину знайшло м. ін. вислів у географічному назвництві (топонімії). Та не тільки в нас.

Коли розглянути географічні мапи Північної Америки чи Канади, то впадає в вічі велика кількість таких назв, як:

- »Нова Англія« (П. А.),
- »Нова Шкотія« (Кан.),
- »Нова Швеція« (Текс., П. А.),
- »Нова Германія« (Н. Дж., П. А.),
- »Нове Мехіко« (П. А.) й т. ін.

Ці назви в більшості зв'язані з країнами, менше з містами чи містечками. Побіч них існують усякі »Нові Лондони«, »Берліни«, »Нові Праги«, навіть »Новий Ульм«. Ці й до них подібні назви повстали в більшості випадків у висліді людського намагання закріпити в пам'яті країну чи місцевість, з якої походили перші поселенці. Рідше був це вислід штучного найменування.

Всі назви цього типу називаємо »переміщеними« назвами, або з чужого: »трансплянованими«. Це — як бачимо — назви, перенесені з первісного місця свого вживання без того, щоб зникла з поверхні землі стара назва, що дала початок. Вони приймають звичайно прикметник »новий«, хоч багато є таких назв і без нього. Так, напр., у Саскачевані маємо »Ляйпціг«, в Алябамі »Бермінгем«, в Манітобі »Бруксело«, в Пенсільванії »Берлін«, включно до »Сіракуз« і »Утіки« в стейті Нью-Йорк, »Риму« в Георгії та »Віффлему« в Пенсільванії.

Крім »переміщених« є ще »перенесені« географічні назви. Це такі назви, що поза цим відомі як назви осіб; від них вони й беруть свій початок. Сюди треба влічити такі, як »Балтіморе«, »Вісмарк«, (Півн. Дакота), »Лінкольн« (Небраска), »Гелена« (Арканзас) і т. ін. А йменням американського президента Вашингтона охрищено не менш, не більш, а коло 450 місцевин, гір і рік.

Скільки ж за океаном українських переміщених і перенесених географічних назв?

Треба ствердити насамперед, що існують дві оселі з назвою »Україна«; одна з них у П. А. в стейті Півн. Дакота, друга в Канаді в стейті Манітоба. Тут існує також окрема оселя з назвою »Рутенія« (побіч: »Польонії«).

Є за океаном і наш »Київ«, тільки тут »на еміграції« у стейті Алта в Канаді він прибрав назву »Новий Київ«. Побіч Золотоверхого згадує чужа земля також і княжу західню метрополію: »Галич« на терені стейту Маніботи в Канаді.

Крім цих назв годиться вказати на такі, як »Одеса« в Саскачевані в Канаді. »Тернопіль« і »Сокаль« там-таки й ін. Найбільше зустрічається їх у Манітобі, в Канаді, напр.: »Город«, »Збараж«, »Медика«, »Комарно«, »Озерна«, »Зелена« й ін.

З »перенесених« назв подибуємо тільки у Манітобі такі, як: »Куліш«, »Богдан«, »Ольга«, »Петлюра«. Докладного їх списку немає, так само як немає історій даних осель. Це вимагає окремих студій і окремого збирання матеріалу. На всякий випадок треба

ствердити, що цей останній тип невластивий українській топономастиці. У нас звичайно назви від назв осіб розбудовуються відповідними наростками, як напр. — ове (пор. назву: »Шевченкове«), — івка (пор. »Богданівки« скрізь по Україні) та ін. Назви топографічні типу »Куліш«, »Петлюра«, хоч і відзеркалюють патріотичні намагання їхніх ініціаторів, проте вони постали від впливом усяких географічних »Вашінгтонів«, »Лінкольнів«, »Толстих« (бо й така назва є в Манітобі!) Українські мовні звички вимагали б тут уже таких назв, як »Петлюрове«, »Петлюрівка«, »Кулішеве«, »Кулішівка«, чи як там.

Алеж чи такі нові правильні назви не можуть іще повстати?

Чи не можуть появилися — крім цього — такі назви, як »Шевченківське«, »Франкове«, »Коцюбинське«, »Стефаникове« й ін?

Чи не збагатиться незабаром світовий географічний словник такими новими назвами, як »Львів«, »Полтава«, »Харків«, »Ужгород«, »Запоріжжя« й т. д.?

Можливо, що так!

Др. Ярослав Рудницький.

Погляд у новий фільмовий світ

В той час, коли немилосердне до всього живого сонце, пражить мешканців Берліну; цього сухого літа, коли головні театри не працюють і лише кілька дрібних сцен подають легкі розважальні п'єси, — кіна переживають справжню інвазію чужоземних фільмів. На екрані, таким чином, сезон розпочався знову, взагалі, кажучи, не мавши досі перерви.

Перший раз після війни відразу з незвичайним і цілком виправданим успіхом появився італійський фільм за твором режисера Росселіні »Паїса« (Земля). Фільм був спочатку показаний у малому колі мистців і знавців. Це репортаж з останніх днів війни в Італії від ладування альянтів на Сіцилії до завершальних боїв у долині ріки По. Мужня реалістика цієї стрічки, скромна, безтрадиційна гра непрофесійних акторів надають їй не тільки документально-історичної, але й стало-мистецької вартості.

Добре репрезентував себе колишній режисер »УФА«, що тепер працює в Голлівуді, Біллі Віддер своїм кількаразово премійованим в Америці фільмом »Утрачений недільний відпочинок«. Це виразний фільм »атмосферичний«, де героєм виступає п'яниця. Гнаний демонами своєї душі він втрачає всі моральні й суспільні підпори. Хоч добрий кінець цього фільму психологічно непослідовний, він заслуговує на похвалу з усіх боків, завдяки незвичайній темі, доброму виконанню й майстерній техніці. Тематикою, картинністю й технікою знятків близько стоять до цього французькі фільми »Вічний муж« і »Велике кохання Беттовена«. Любов і вміння французьких фільмових мистців пробивати тропи через психологічні джунглі, що до них здивований світ міг зазірати лише в літературі, дивовижно виявлені у першому з них. У »Великому коханні Беттовена« наочно бачимо трагіку цього життя, розірваного між земним і небесним коханням, трагіку жорстокої катастрофи глухоти. Фільм біографічний, під кінець лише, на жаль, занадто поверховий. В обох фільмах два актори, втрачені для французького театру й світу в наслідок передчасної смерті, підіймають звичайні людські почування до вершин мистецької майстерності.

Російський фільм намагається й далі, без особливого успіху, здобути приязнь публіки. »Горківська трилогія«, до фільмового нового світу він не веде так само, як і дійсно казковий »Горбоконики« чи »Сольотанцюристики«.

Ювілей Есперанто

Конгрес у Швейцарії

Від 26. липня до 4. серпня ц. р. в столиці Швейцарії Берні відбувся 32-ий міжнародний конгрес есперантистів з участю 1500 учасників із 30 країн. Під час цього конгресу учасники його вживали виключно штучної міжнародної мови есперанто.

На конгресі відбулися наради й засідання кооператорів, журналістів, християнських об'єднань, учительських спілок, збирачів поштових значків, лікарів, залізничників, поліцистів, виховників доросту, науковців і ін. Визначне місце в програмі конгресу зайняли мистецькі вечори.

Цей перший великий післявоєнний конгрес есперантистів виявив новий розмах есперантського руху; до цього руху щораз уважніше приглядаються найвищі органи ООН, додаючи в ньому розв'язку проблеми співників і наближення між усіма народами світу.

60-ліття есперанта.

Конгрес у Берні відзначив 60-ліття існування міжнародної мови есперанто, що її як відомо, штучно склав др. Л. Заменгоф. Ця мова, що не ображає нічийх національних почувань, одержала лексику із найуживаніших первнів романських, германських і слов'янських мов. 3.000 слів і вставок та приростків при 16 граматичних правилах дають можливість складати безліч слів, висловлювати поетично-літературні тонкощі національних мов. Значення цієї мови в тому, що культурна людина може вивчити її за 30 годин і, користуючись нею, може почати листування з есперантистами всього світу.

За 60 років існування есперанто може відзначити великі успіхи, як і періоди занепаду. Великим ударом для поширення есперанта були дві світові війни та заборона його вживання тоталітарними урядами.

Шестимільйонові лави есперантистів більшають з кожним днем.

Літературна й преса есперанто.

Неознайомлені з міжнародною мовою вважають есперанто за дитячу іграшку, нереальну вигадку, заявляючи, що ця штучна мова ні до чого не придатна, бо нею не можна висловлювати всіх людських думок, почувань, всіх тонкощів духового процесу; що вона непридатна для літератури.

Багата оригінальна й перекладна література есперанта рішуче заперечує такі думки. В есперантській літературі можна знайти все, що стало культурним надбанням світу — найкращі твори найвизначніших письменників майже всіх країн, літературу азійських народів, твори Шекспіра, Данте, Толстого, Велза, Лягерлефа, Сенкевича, Золя, Короленка, Вайлда; твори авторів обох Америк уже давно перекладено на есперанто, і, читаючи їх, можна мати певну мистецьку насолоду.

Есперантом надруковано немало наукових, релігійних, філософських праць, що відіграють у міжнародних взаєминах першорядну роль. Надруковано енциклопедії, словники, антології різних народів.

Не лишається позаду й преса.. Вона сьогодні в розбудові, а адресова книга за 1947. р. Міжнародного Об'єднання Есперантистів налічує майже 60 наголовків найважливіших видань з різною тематикою, цілями й напрямками. Центральний орган Міжнародного Об'єднання Есперантистів, що його редагують у Швейцарії, а друкують в Англії, надходить до 65-ти країн світу.

Есперантська преса проводить тепер акцію збирання підписів для декларації до ООН

з домаганням запровадити есперанто в школах та суспільному житті всього світу як єдину літературну мову. Досі зібрано в 35 країнах майже 300.000 підписів. Акція продовжується.

Українці й есперанто.

Есперанто серед українців мало поширене. Проте українські есперантисти існували й існують, діяли й діють. На есперанто вони завжди дивились як на засіб пропаганди українського імені в світі; як на допоміжний засіб ширити самостійницькі змагання українського народу. Невеличка група есперантистів, що брала активну участь в есперантському міжнародньому житті, добидалася того, що про Україну писали національні часописи різних країн, що українська проблема ставала близька й відома широким масам чужинців.

На міжнародніх конгресах українські есперантисти мали багато праці, але немало й перепон. Вони завжди на засіданнях ставили справу поневоленої України, домагалися вивішення українського прапора.

Твори Шевченка, Франка, Лесі Українки, Шашкевича, Коцюбинського й ін. письменників перекладено на есперанто, написано коротку історію України, історію української літератури, відкрито перед чужинцями все невідоме для них або фалшиво відоме.

З допомогою есперанта українці нав'язали важливі зв'язки з журналістами різних країн, обмінювалися з ними різними виданнями, поширювали знання про українські справи, пізнаючи й собі проблеми й життя широкого світу.

Сьогодні.

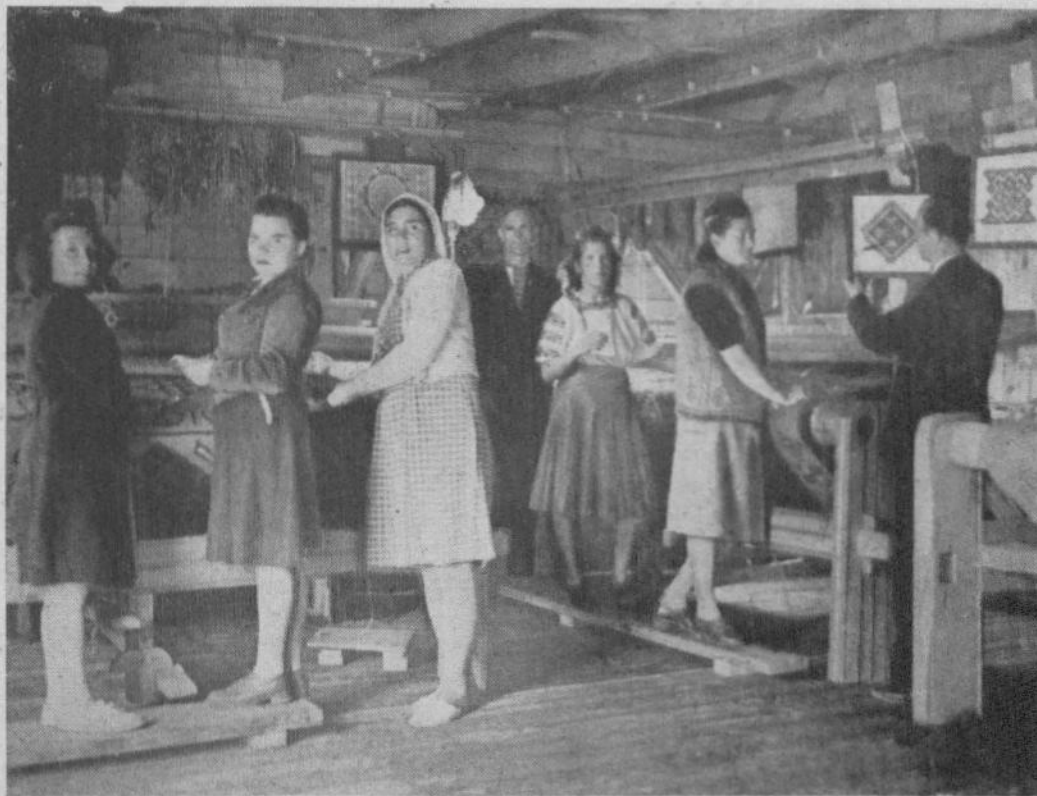
Українські есперантисти об'єднуються тепер біля бюлетеню «Український Есперантист», що з березня ц. р. виходить у Німеччині і на своїх сторінках інформує міжнародній есперантський світ про наше життя, наші змагання, наші здобутки й цілі. Безліч листів та запитань, що їх одержують українські есперантисти, свідчать про актуальність української проблеми. Звичайні люди, вчителі, журналісти, науковці з Англії, Америки, Німеччини, Франції, Фінляндії, Данії, Швеції, Італії, Австрії, навіть... Польщі прохають докладних інформацій, друкованих видань про Україну в національних мовах, дивуються, що про українську проблему так мало пишеться в пресі, прохають роз'яснень про УПА, про ДП; питають, чи це правда, що серед нас є «фашисти», питають, чи маємо «еміграційний уряд». Яке велике поле до дії!

Завдяки праці й активності українських есперантистів появились короткі звіdomлення про українську еміграцію в різних есперантських часописах, а Міжнародне Об'єднання Есперантистів в Англії іменувало одного з наших передових есперантистів на свого постійного делегата для українських справ. Таким чином, українці мають уперше в історії есперантизму свого представника; до нього можуть звертатися по інформації про Україну есперантисти всього світу.

Висилаючи за кордон різні видання книжок різними мовами, часописів, журналів, тощо — м. ін.: «Пластун», «Українська Трибуна» (з англійськими статтями), «Хорс», «Українське мистецтво», «ПУ-ГУ», «Арка», «Українські танки» О. Степового, «Атлас» — Сімпсона, «Поділля» П. Павловича та ін., — українці одержують не тільки листи з подяками, але й запевнення, що всі ці проблеми були зовсім невідомі. При цьому чужинці висловлюються з великим признанням про такі видання, як «Українське Мистецтво», «ПУ-ГУ», «Арка», подивляючи нашу спроможність так творчо працювати серед невідрадних умов.

В. Лод.

Килимарня «Гуцульщина»

В українському таборі ДП «Нова Говерля» в Ноймарктопф під керівництвом досвідченого килимаря з Гуцульщини К. Чупірчука працює майстерня українських килимів. Українське народне мистецтво килимарні «Гуцульщина» знайшло високу оцінку в чужинців. На шістьох варетатах досвідчені майстри виконують замовлення виключно для американців. Тільки недавно тридцять осіб закінчили складний курс килимарства, придбавши собі фах і працю на чужині.

Т. Кушнірчук.

На фото вгорі: Килимарниці біля варетатів. На стінах видно зразки вироблених килимів. Нижче керівник і власник майстерні К. Чупірчук та майстер килимарства Олена Чупірчук.

Кар'єра Джека Крамера

Після вимблдонських ігор і фінального змагання за кубок Девіса весь тенісовий світ заговорив про Джека Крамера. Ще ніколи в історії Вимблдону не здобув переможець титула майстра так легко: за весь час змагань він програв суперникам лише в одному сеті. Крамер став для своїх поклонників незрівняною зіркою, що зійшла на тенісовому небі. На стадіоні Форест Хілл у боротьбі за кубок Девіса Крамер ще раз довів, що це так.

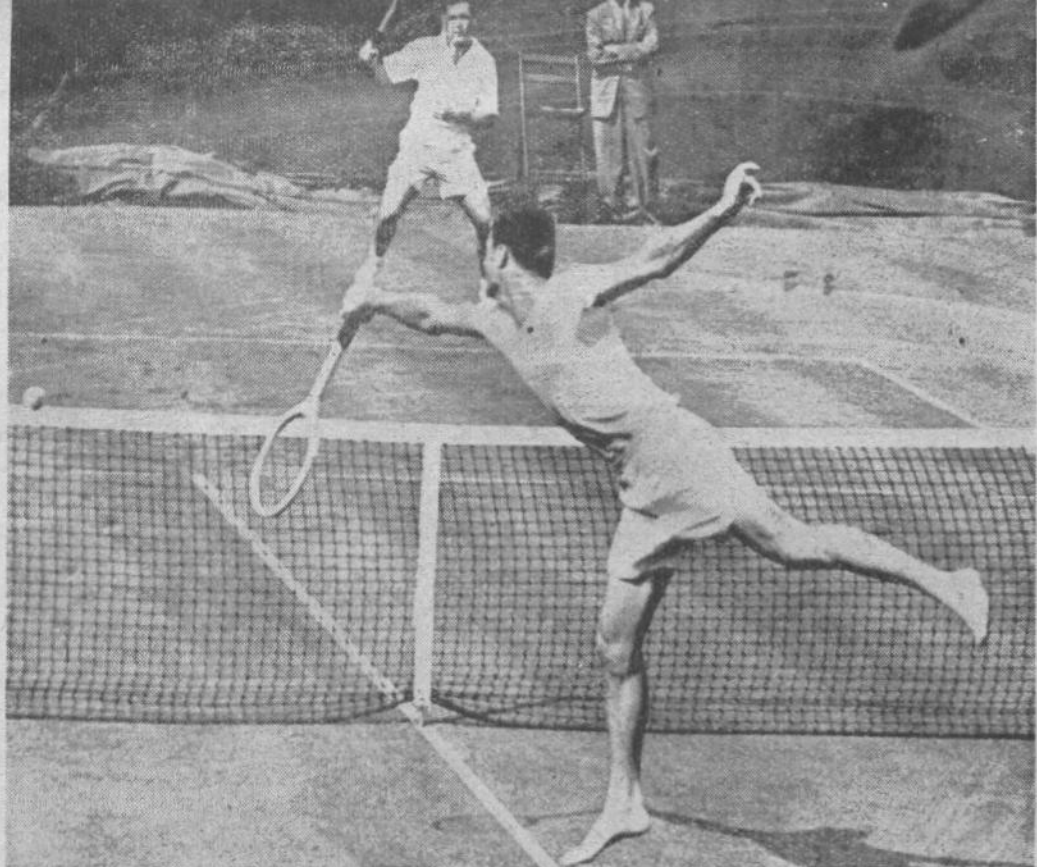
Як прийшов Джек Крамер до ракетки? Маленьким хлопцем Джек був, як і вся молодь США, пристрасним аматором американської національної гри бейзболу. Ні про яку іншу гру він не хотів і слухати. Якось його батько — машиніст паротягу, захворів; лікар порадив йому грати в теніс, щоб відпочити від своєї важкої праці. Старий охоче погодився на цей курс лікування, але не мавши іншого партнера, став грати з сином. Це був початок кар'єри Джека.

Родина Крамерів переїхала 1935 року до Каліфорнії. За цей час 14-річний Джек відчув приємність у тенісній грі і навіть звернув на себе увагу старого Льюс-Анжельського майстра Перрі Томас Джонса. В 1939 році він здобуває звання майстра в американському турнірі молоді, хоч стиль його гри ще не відрізнявся від стилю інших змагунів. Повернувшись до Каліфорнії, Джек вступає до Льюс-Анжельського тенісного клубу й починає вперто працювати над собою. Результати цієї праці — блискача перемога над французьким майстром Детремо.

В другій світовій війні Крамер бере участь спочатку як солдат, потім як офіцер, але тяжка операція змушує його залишити військо. Одужавши, він повертається до ракетки.

Вимблдонське змагання 1946 року не принесло Крамерові успіху. Він захворів на запалення суглобів і програв чехові Дробному. Через два місяці він здобуває в складі американської команди в змаганні в Мельбурні (Австралія) бокал Девіса для своєї батьківщини, блискуче перемігши австралійців з рахунком 5:0. Він виграв у Пейлза за три сеті, потім у Бромвіла — Квіста. Світ визнає Джека Крамера за найкращого тенісиста!

Крамерові пропонують стати професійним спортсменом. Пропонують 30.000 1947 року. Перемога в Вимблдоні і в змаганні за кубок Девіса дає можливість Крамерові вернутись на шлях Тіллена—Баджа—Ріддза. Не маючи більше конкурентів серед аматорів, він, можливо, шукатиме їх серед професіоналів. Відвоювати титул майстра професіоналів у Ріддза — завдання, гідне Крамера. До того це завдання дасть йому добрі гроші.

Американський тенісист Шредер (на першому плані) грає проти австралійця Пейлза.

Студентські змагання в Парижі

Студенти латинського кварталу переустаткували аудиторії й лабораторії на спортові залі. Та не тільки паризькі студенти забилися в спортовій лихоманці, інші держави також не стримали своїх студентів від подорожі до Парижу. Поставлено питання про студентську світову майстерність. Восьмий раз зібралась академічна молодь світу на свої змагання. До Парижу прибуло 15.000 спортсменів різних націй. Початок був відмічений маршем безкраїх колон здорової молоді вулицями міста. Через транспортні труднощі не змогли прибути студенти США. Відсутні були також представники Советського Союзу. Змагання тривали цілий тиждень. Не зважаючи на деякі тимчасові неладності, це спортове свято молоді виросло в велику міжнародну подію.

В галузі легкої атлетики зафіксовано кілька нових світових студентських рекордів; інші досягнення також відзначені високим рівнем.

Наведемо лише найвизначніші:

біг на 100 м., Вікінсон (Англія) 10,5 сек.
біг на 200 м., Вікінсон (Англія) 22,2 сек.

біг на 400 м., Альневек (Швеція) 48,1 сек.

біг на 800 м., Теравей (Англія) 1:54,4 хвилини.

біг з перешкодами на 110 м., Альбанус (Італія) 14,9 сек.

біг з перешкодами на 400 м., Арісон (Франція) 52,3 сек.

Останній результат — це водночас французький національний рекорд.

Новий студентський світовий рекорд у потрійному стрибку — 14,62 м. поставив австрієць Вюрт.

Серед жінок слід указати на угорську спортсменку Сегднскі, що метнула спис на 14,62 м., та чехо-словацьку Кіклову, що пробігла 200 м. за 26,0 сек.

У плаванні Угорщина, здобувши 132 вічка, випередила Єгипет (47 вічок) і Чехо-Словацьку (43 вічка). В цій галузі спорту слід відзначити такі досягнення:

плавання на грудях, 200 м., Ромен (Англія) 2:35 хвил. (новий студентський рекорд);

плавання голічерева, 100 м., Кадаш (Угорщина) 1:05 хвил.;

плавання жінок голічерева, 100 м., Новак (Угорщина) 1:19,7 хвил.

У стрибках титул майстра завоював із 118,23 вічками Рідвега (Угорщина), лише трохи випередивши Гассана (Єгипет), що здобув 118,19 вічка.

У фіналі дружинних змагань з фехтування Італія, перемігши Францію, здобула титул майстра. За нею вийшли Франція, Австрія й Чехо-Словацька.

Змагання з баскетболу виявили, що найкращою тактикою гри володіє європейський экс-майстер Чехо-Словацька, яка перемогла своїх французьких колег з рахунком 28:23, завоювавши студентську майстерність 1947 року.

В хендболі перше місце зайняла Угорщина з 6 вічками; друге й третє поділили між собою Данія й Австрія (обидві по 4 вічка).

У водному м'ячі титул майстра здобула також Угорщина, перемігши Чехо-Словацьку й Єгипет.

Копаний м'яч став здобиччю французів; вони перемогли Люксембург з рахунком 5:1 і вийшли в фінал, в якому перемогою над Єгиптом з рахунком 3:2 виборили собі перше місце серед змагунів.

По закінченні змагань на стадіоні відзначено такий розподіл переможців:

1. Франція (133 вічка), 2. Чехо-Словацька, 3. Австрія, 4. Англія, 5. Швеція, 6. Угорщина, 7. Італія, 8. Люксембург, 9. Шотландія, 10. Голландія, 11. Фінляндія, 12. Данія, 13. Бельгія, 14. Єгипет.

Е. Г.

Цікавий момент матчу між студентськими командами Франції і Єгипту в Парижі.

(Закінчення із стор. 11)

У велетенській статті «Незламна дружба народів-братів» часопис «Молодь України» зміщує в одну купу український і російський народи. Це там, по той бік залізної завіси. А по цей бік біла гвардія устами п. Чухнова уперто торочить про «трієдний руський народ». Одне Слово, Росія, як кішка: хоч як підкинь угору, однаково лапами стане на землю.

Приїжджайте до Регенсбургу!

Проблему судноплавства на Дунаї, над якою безуспішно ламали голову міністри ведикодержав, цього літа з успіхом розв'язує Bayerischer Lloyd. Плавба Дунаєм — найприступніша повоснна розкіш. Щодня від Регенсбургу в різні маршрути відпливають пароплави, але найпопулярніший маршрут до Валгалі. Валгала — пам'ятна будова, в якій, за віруваннями, мали перебувати духи найвидатніших німецьких індивідуальностей. Вони тут і донині зберігаються в формі бюстів. Якимсь чудом (певно на правах фольксдойчерки) тут примостився також бюст російської цариці Катерини II. Валгалу побудував Людовик I, що тепер перебуває в американському полоні; на пам'ятнику збудованому в Регенсбурзі, його спина прикрашена літерами PW, якими таврують німецьких полонених з останньої війни.

Шовечора вниз Дунаєм відпливає спеціальний відпочинковий пароплав. Плавба здебільшого проходить без сенсацій. Німці меланхолійно оглядають монотонний навколійний пейзаж, лице зрідка висловлюючи свої погляди, говорять про їжу і демократію, «кохаються». Велетенські хвилі, що збиває пароплав, порушують спокій нудотним рибалкам — вудильникам, що годинами безуспішно стовбичать на обох берегах. Мандрівка супроводиться музикою; аматори танців використовують її на спеціально збудованім помості. Скрутивши на середині Дунаю, пароплав повертається до Регенсбургу. Вогні вечірнього міста біжать назустріч. Потужні вогні прожекторів освічують темні береги. Притишуючи хід, пароплав заходить до пристані. Чотиригодинна прогулянка Дунаєм закінчена. Задоволені пасажири виходять, не поспішаючи, на берег. Пізній вечір. Лише зрідка появляється запізніла гуляюча публіка, що не завжди викликає приємне враження.

Прикриті гілками великих дерев алеї і, можливо, найвужчі в Європі регенсбурзькі вулиці зовсім пустіють. Отже, приїжджайте до Регенсбургу. До речі, тут найдешевший грамвай: є квитки навіть по десять пфенігів.

Леонід Лиман

Книжкова полиця

Р. Задеснянський «Леся Українка»

Видавництво «Українська Критична Думка»,
стор. 110

Збірка містить дві критичні статті. В першій із них, що має назву «Еволюція світогляду Л. Українки» («Від сантиментального народництва до апотеози волі панування»), автор висловлює жаль, що творчість Лесі Українки недостатньо оцінено і навіть «Сфремов у своїй двотомній «Історії українського письменства» якимось дуже блідо освітлює творчість Лариси Косач; можна сміливо сказати, не розуміє її краси й глибини». Негативно оцінює автор також і праці інших дослідників Лесі Українки: Б. Якубовського, Филиповича, Драйхмари; лише працю Дм. Донцова — «Леся Українка, поетка українського рідорджіменту» підносить, як єдину, що заслуговує уваги та дає правильне освітлення творчості великої поетеси.

Завдання праці Р. Задеснянського, як видно, ствердити справедливості статті Донцова й довести, що згідно з настановами тієї статті лише десь 1900—1901 рр. Леся Українка пізнала сама себе; до того лише шукала творчих шляхів.

Даючи докладний огляд усієї творчості Лесі Українки, наводячи багато прикладів з її лірики, поем, драм та драматичних поем, полемізуючи, головним чином, із Филиповичем і висловлюючи чимало сміливих дискусійних думок, автор обґрунтовує засади, на яких побудована стаття Донцова, і приходить до висновку, що Леся Українка своєю творчістю «доходить до апотеози влади як природного закінчення мужнього світогляду великих націй».

Не позбавлена тенденційності, з намаганням укласти творчість Лесі Українки в рамки певної схеми, стаття написана з вичерпанням багатого матеріалу зі спадщини великої поетеси. Багато в ній дискусійного, полемічного, але вона цікава.

Друга стаття «Лісова пісня» та «Затоплений дзвін» Гавтмана» дає зіставлення цих творів та характеризує образи Мавки й Равтедєляйн. Автор спростовує деякі твердження В. Петрова, щодо залежності Лесі Українки в цьому творі від Гавтманна. Влучно зазначає він, що твір Лесі Українки самостійний, хоч і написаний пізніше від «Затопленого дзвона», з яким поетеса безперечно була обізнана ще до створення «Лісової Пісні».

Позбавлена політики й тенденційності ця розвідка Р. Задеснянського читається легко й цікаво.

Г. О.

ЮРІЙ БАЛКО

«ІНЖЕНЕР МАРЧЕНКО»

Фантастична повість
вийшла окремим виданням

Книга ілюстрована.

Ціна 7 н. м.

Замовлення приймає видавництво
«Пу-Гу».

Кольпортерам опуст.
Наклад обмежений!

Др. Ярослав Рудницький

Граматичні таблиці для шкіл і самонавчання,
Авгсбург 1946 р., видавництво «Українська
Книга».

Дуже корисний і потрібний посібник маємо в формі цих граматичних таблиць. Це наочний показник морфології, а звідси почасті й правопису української мови. Ці таблиці можуть чималою мірою заповнити прогалину, що постає в наслідок відсутності в школі практичної шкільної граматики. Жаль тільки, що вони далеко не повні. Даючи, напр., дієслова третьої відміни, треба б містити їх усі, бо їх лише четверо, а тим часом форми їх важкі й викликають сумніви щодо правопису. Так само поруч із неозченими займенниками хтобудь, щобудь, обов'язково треба було подати й будь-хто, будь-що і т. д. заради правопису. Відміну присвійних прикметників типу доньчин, братів треба було б показати, бо тож загальне явище-плутання називного відмінка множини з прикметниковою відміною іменників. Павлишин — множ. Павлишини, а звідси пишуть і доньчин-доньчини, братови замість доньчині, братові (книжки).

Недозволеною, з погляду усталених норм, помилок припустився автор, запровадивши в таблицях активну форму дієприкметника теперішнього часу — хвалячий, знаючий, несучий. «Мати, несуча вулицю дитину» — такі приклади активізувати зовсім недоцільно. Це — вплив чужих мовних явищ.

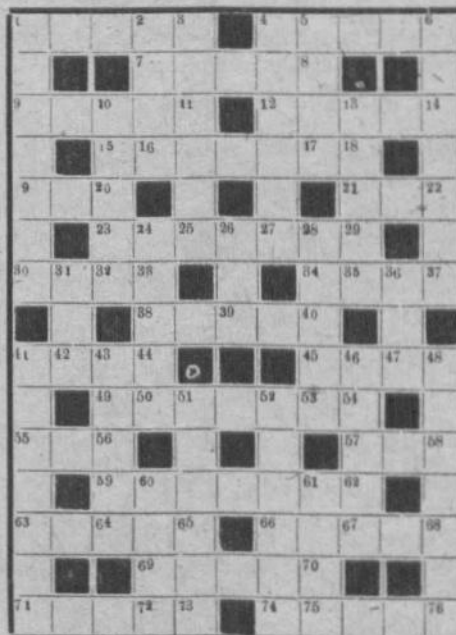
Хибне явище також дієприкметник минулого часу від бути-бувший. Такої форми немає в укр. мові. Фразеологічну функцію його в літер. мові давно вже заступило слово «колишній» (колишні люди, а не бувші люди, колишній президент, а не бувший).

Не слід авторам йти за своїми смаками й порушувати усталені норми літературної мови.

А. Орел

Кросворд № 10

Поземно: 1—3. Найскладніший тип органічних сполук. 4—6. Місто в Україні, відоме з часів визвольних змагань. 7—8. Рухомі частини електромотора. 9—11. Фах, що його першим репрезентантом був Гіпократ. 12—14. Англійський письменник, основоположник історичного роману. 15—18. Де переховується військова зброя й спорядження. 19—20. Місто в Італії, де Ганнібаль розбив римські легіони. 21—22. Число (навпаки). 23—29. Російський мистець-маляр. 30—33. Рід у Шотландії. 34—37. Грузинський сходознавець, відомий в СРСР. 38—40. Лябораторний прилад. 41—44. Перша жертва літунства (міт). 45—48. Верхній затвердлий шар снігу. 49—54. Японський лицар до 20 ст. 55—56. Термін із гри в теніс. 57.58. Сторона світу (інтернаціональна термінологія). 59—62. Відомий російський учений, політик і міністр тимчасового уряду. 63—65. Ріка у Франції. 66—68. Складова частина тіста. 69—70. Рослина посушли-

вих тропічних країв. 71—73. Персонаж поеми Пушкіна «Руслан і Людмила». 74—76. Портове місто в Україні.

Доземно: 1—30. Французький письменник, автор роману «Шагренєва шкіра». 2—16. Одяг дякона православної церкви. 3—25. Морський розбійник. 4—27. Представник слов'янської народності на Балканах. 5—17. Архітектурна споруда. 6—37. Тип друкарської машини. 10—32. Маленька риба Великого океану. 13—35. Вид рослиної олії. 24—50. Славна опікунка діти. 26—39. Річка в Німеччині, відома з першої світової війни. 28—53. Те, що не відповідає дійсності. 31—42. Отвір на пароплаві. 36—47. Титул в Етіопії. 41—71. Гормон, що регулює перетворення глюкози на глікоген. 43—64. Хвороба, пов'язана з диханням. 46—67. Штат в США. 48—76. Група з трьох членів, технічний термін. 51—73. Місто в Іспанії, марка вина. 52—74. Місто в Донбасі, назване ім'ям голови уряду, розстріляного в СРСР. 60—72. Країна на близькому сході. 61—75. Атмосферне явище.

Вгорі: В Нью-Йорку відкрито на вільному повітрі виставку 2000 творів двохсот мистців. Знавці вважають, що це одна з найкращих дотепершніх виставок. На фото: відділ «ідилічних» пейзажів.

Ліворуч: Кадри німецького фільму «Мрії» про життя композитора Шумана показано знов у фільмі «Пісня кохання» голлівудської фірми Метро-Голдвін-Мейер. Головні ролі грають Катерін Генберн і Поль Генред.

Внизу ліворуч: Японська імператриця дбає, щоб її чоловік мав пристойний вигляд перед фотоапаратом.

Вгорі праворуч: 21-річна Барбара Джо Валкер — «Міс Америка 1947 р» в короні, мантії і з скіпетром — ознаками її нового сану.

Праворуч: Зінаїда Вишинська, дочка заступника сов. міністра зак. справ, прогулюється в Лондоні у супроводі сов. делегації при ООН.

Внизу праворуч: Англійський військовий суд у Гамбурзі засудив на страту та до різних термінів ув'язнення колишніх рестапівців, обвинувачених у розстрілі 50 військовополонених англійських літунських офіцерів. На фото: засуджений на страту через підвищення СС-обершарфюрер Еріх Захаріас слухає вирок.

Внизу: Директор американського бюро Близького Сходу й африканських справ Лой Гендерсон повернувся до Вашингтону з двотижневих відвідин Греції, де він перебував з доручення державного департаменту США.

